

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
ככתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

כי תשא

זהר המבואר
הפּתּוּר וְהַכּוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מצלי ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

כי תשא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

במדרש (תהלים פרשה ט) שאין השם שלם ואין
הפסא שלם עד שימחה שמו של עמלק, שמעתי בשם
הבעל שם טוב זיע"א פרוש הפסוק 'מלא ה' כל משאלותיה'
(תהלים כו), הינו ש'כל משאלותיה' - כללות כל התפלות
וקפצם וקוננתם, ש'מלא ה' - כלומר שיתמלא כל היות

(עטרת צבי)

אוצר פניני החסידות

חַתָּן יִשְׁעֵיהּ | דחם ומוטו הפְּרֻקָּסָה אינו מחמת מארעות עולמיים אלא בהשפעה פְּרֻטִית בְּהֵאָם להתנהגות הבריות בְּדָרְךְ התורה . . . . . א
אמרי נעם | פנימיות החסרונות הנשמיים ודחם הפְּרֻקָּסָה מרמזים על החסרון הָאִמְתִּי שהוא בְּנֵינוּ בית המקדש ועל כך יש לצַעֵק ולהתפלל א
בית ישראל | עבודת הבעל שם טוב זי"ע בעולם היתה ללמד את הבריות להסיר את ההרְגֵל בעבודת הבורא . . . . . ב
אור יהושע | על ידי שהאדם מדבק עצמו בבורא יתברך ומקנים שויתי ה' לנגדי תמיד בימי הנעורים גורם שעשועים עליונים למעלה . . . . . ב
בית ישראל | על האדם להתניע בעבודת ה' ולזכר בכל עת שרק על ידי סיעתא דשמיא ביכולתו להתקדם . . . . . ג
התפארת שלמה | הנמשח בשמן המשחה נתקדשה ונתהרהר במחשבתו לגמרי . . . . . ג
אור התורה | הנמשח בשמן המשחה נהפך כרגע אחר לאיש אחר . . . . . ד
אוהב ישראל | משיחת כלי המשכון בשמן המשחה השפיעה בהם שפע קדשה והיו ממש כמו חיים . . . . . ד
יסוד האמונה | באור ענין השפעת קדשה נחשית על ידי שמן המשחה ומעלת כלי המשכון שנתקדשו על ידי להיות למעלה מגדר השבע . . . . . ד
דברי יחזקאל | הוהונו בלי גבול מקבל בלי גבול | מעשה הרהר הקדוש רבי מנחם מרימנוב זיע"א . . . . . ו
מאור נשמש | על האדם לשבח ולהודות לבורא על שמונהו לעשות צדקה . . . . . ו
שפת אמת | הקדוש ברוך הוא נתן לאדם נכסים כדי שיוכל למצא עזר גם בימי ירידה על ידי הצדקה . . . . . ז
פתוחי חותם | יתן את הצדקה לעמלי תורה ויחשב כאלו למד . . . . . ז
מחשוף הלבן | עקר טעם מנין ישראל לעוררם להתחזק בקדשה שהיא מחצבם . . . . . ח
בית אהרן | על התפיץ לשוב בתשובה להיות מוכן למסירות נפש ולתן כל אשר לו כדי לזכות לכך . . . . . ח
תורה אור | משה רבנו בחינת 'רעא מהימנא' - רעה ונון ומפרנס ומשפיע לקבלת נשמות ישראל את בחינת אמונה . . . . . ח
לקוטי שיחות | ענין מחצית השקל וימצבע של אש' - חבור ה'רצוא' ו'שוב' | צגשית המצות מתוך קבלת על אר עם התלהבות . . . . . יא
אמרי שפר | שמחת הלב אחר העברה חמורה יותר מהעברה עצמה . . . . . יב
שפע חיים | דרשתו הארוכה של בעל הישגמה משה זיע"א . . . . . יב
מהר"א מבעלזא | יש החוזר בתשובה על עונותיו ומקבל עליו להטיב מעשיו, ויש תשובה גדולה למי שלא חטא שפך כל יום משיג יותר . . . . . יג
ומצטער על האתמול שלא היה כמו היום . . . . . יג
תורות ועבודות מבית רבותינו | חשדו למשה רבנו שלא התפלל כראוי על נקסת ישראל . . . . . יג
מעין ההקמה | ויראת את אחר' - בכל עת על האדם לחוש שיש לו צדוין מה להתקדם בעבודת הבורא . . . . . יג
ראשית חכמה | 'יעשו לפני פסדך זה' - התנהגות על פי ה"ג מדות . . . . . יד
פתוחי חותם | גדוהו של רבי הטר לכתב תורה שבעל פה . . . . . יד
מחשוף הלבן | על ידי הענה זכה למסורה . . . . . טו
עשר צחצחות | על ידי אכילת 'קאשע' מתרצים כל הקושיות . . . . . טו
אבקות רבליים | אכילת 'קאשע' בשבת סגולה נגד פטם . . . . . טו
לקוטי אמרי פניחס | אלו ידעו מעלת אכילתו היו משלמים על כך . . . . . טו
אמרי צבי | 'בצלים' מלשון 'באצאליון' - לוו עלי ואני פורע . . . . . טז
צמח דוד | 'שבת' ראשי תבות ש'בת ב'צלים ת'אכל . . . . . טז
קדשת נפתלי | 'ביצים' ראשי תבות מ'קוה ישראל ה' מ'ושיע ב'עת צרה . . . . . טז
לקוטי אמרי פניחס | מנהג אכילת שומים ובצלים כדי להשלים טעמי שבת שלא היו במן . . . . . טז
רזא דשבת | טעם אכילת דגים בצלים ושומים כדי לתקן תולות בני ישראל עליהם . . . . . טז

אוצרות גאוני הדורות

חַתָּן סוּפֵר | זכר לנס פורים שארע באָרְךְ הראשון . . . . . יז
פה אליתהו | סגלת למוד התורה . . . . . יח
רבי יעקב מולכו וצ"ל | מחצית השקל יש לתת בפעם אחת . . . . . יח
לקוטי חיים | סגלת נטילת ידים לעשירות . . . . . יח
ברוך מבניים | שמירת השבת מכפרת על עבודה זרה ומביאה את הגאולה . . . . . יט
לי לישועה | ה' שלח את משה שיאמר לישראל שיכוננו בשמירת השבת לשם מצוה . . . . . כ
מעשה נסים | על ידי שמירת השבת נתפסלה טענת המלאכים שהתורה שיכת להם משום 'דינא דבר מצרא' . . . . . כ
אבקות רוכל | רמזות הקב"ה למשה שימליץ על ישראל 'לי צוית ולא להם' . . . . . כ
משעם הפולך | קבלת התורה באנס . . . . . כא
מדרש רבנו בחיי | כיצד שכר משה את הלחות בלא לשאל את פי ה' . . . . . כא
מי מנוחות | שכחת התורה מפאת עון העגל . . . . . כב
מחשבת מרדכי | בקשת משה לרדת מגדלתו כדי שיוכל להפיר שבועת הקב"ה ולא יהיה נוגע בדבר . . . . . כב
סיעתא דשמיא | מניעת מוסר ותוכחה לקשי ערך . . . . . כב
כלי חמדה | קדשת נפש יתרה בלי שבת . . . . . כג
כסף מוזק | השגת התורה בשבת מכה קדשת הנשמה יתרה . . . . . כג
צמח דוד | השגת קדשת נשמה יתרה בתפלה בצבור . . . . . כד
דברי אברהם | הרגשת קדשת השבת על ידי הנשמה יתרה . . . . . כד
מלא העמור | חלול נשמה היתרה בעשיית מלאכה בשבת . . . . . כה
בכור יעקב | רמז הכתוב לשתי הנשמות בשבת . . . . . כה
מעשי צדיקים . . . . . כו
ספיר והילום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . לג
זוהר הקדוש | עם פירוש הכתר והכבוד . . . . . לז

נושאים בפרשת כי תשא

חתן ישעיה

רבי ישראל אברהם אב"ד ענדעלין זיע"א (חמן רבי ישעיה מקערעסטיר זיע"א)

דחק ומעוט הפרנסה אינו מחמת מארעות עולמיים אלא בהשגחה פרטית בהתאם להתנהגות הבריות בדרך התורה

וישמע יהושע את קול העם ברעה, ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה, ויאמר אין קול ענות גבורה, ואין קול ענות חלושה, קול ענות אנכי שמע (לב יז-יח), ופרש רש"י ז"ל: קול ענות - קול חרופין וגדופין המענין את נפש וכו'.

לכאורה קשה הוי ליה למימר קול 'אני' שמע, מה זה הלשון 'אנכי' שמע. ויש לכאור על דרך צחות, דהנה בעוונותינו הרבים כעת הזאת נתרבו המלחמות בין האמות העולם, ונתמעטו המזון בעולם, ויש דחקות הפרנסות לא עלינו, וכל העולם מתנצלים מחמת דחקות אצל הצדיק, ותולים הדברים ברב המלחמות שעל ידם נתמעט הפרנסה.

אבל האמת שהכל השגחה פרטיות, ונתקיים מאמר חז"ל (קדושין פב.) הרעתי את מצשי וקפחתי את פרנסתי, והכל מחמת שהעולם לא מקיימן התורה והעשרת הדברות כדבעי, ועל פן בא זאת לעולם מעוט הפרנסה.

וזה אפשר לומר שגם בזמן שהיה ישראל במדבר היה גם פן כף מעוט הפרנסה, ומשה היה במרום, וכאו ליהושע שהוא היה אז במקום משה, וכאו העולם להתנצל אצלו שהפרנסה הוא ברעה.

וזהו שאמר הפסוק וישמע יהושע את קול העם ברעה, שהיו מתנצלים שהפרנסה

הוא ברעה. ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה, הינו שעל פן הוא מעוט הפרנסה, מחמת המלחמות שיש בעולם.

ויאמר אין קול ענות גבורה, ואין קול ענות חלושה, שאין זה מחמת המלחמות שהאחד גבור או האחד חלוש, רק קול ענות אנכי שמע, הינו שמחרפין בעשרת הדברות מה ששמעו מסיני אנכי, וזהו שאמר קול ענות אנכי שמע ועל ידי פן יש מעוט פרנסה, ודו"ק:

אמרי נעם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

פנימיות החסרונות הגשמיים ודחק הפרנסה מרמזים על החסרון האמתי שהוא כגון בית המקדש ועל כך יש לצעק ולהתפלל

או יאמר כי תשא כו' (ל יב), על פי דברי האלגזי ז"ל בפסוק (שה"ש ב ה) 'כי חולת ארבה אני', והיוצא מדבריו, כמו החולה שעקר החולאת היא על ידי כאב לבו, ועל ידי זה נחלש כל גופו, כי כל האברים מקבלים חיותם מהלב, ובאם יש איזה כאב בלב, על ידי זה יקאבו כל האברים.

והאיש החולה אינו מרגיש זאת, רק ידמה בנפשו כי עקר החולאת שלו היא באברים, בידי או ברגל, ורוצה שיתנו לו רפואות לרפא את הידים או שאר האברים. ובאמת אין זה מעלה ארוכה כלל, כי העקר שיתנו לו רפואה על הענין שממנו בא שרש החולי, הינו מהלב, ואז ממלא לרפא כל הגוף.

וכמו כן אנחנו בגלות המר והנמקה, הננו נערי טובות, כל אחד צועק על הפרנסה או על בנים וכדומה. ובאמת עקר

יהודי צריך שיהיה לו שלחן ערוף בלבד, וזאת היתה עבודת הבעל שם טוב זי"ע בעולם, להסיר את בני אדם מן ההרגל בעבודה.

הרמז בפסוק

וזהו ויצר אתו בחרט (לב ה), אם האדם מתנהג תמיד כפי ההרגל בסדר קבוע, אז ויעשהו עגל מסכה, עושה את עבודתו אף עבודה חצונית בלי חיות של קדשה, שגם העגל היתה הפונה החצונית לה, ואין זה דרך האמת, אלא להתחדש ולהתחזק תמיד בחיות דקדשה ורחמנא ליבא בעי:

אור יהושע

רבי אברהם יהושע העשיל ממעזיבוז זיע"א

על ידי שהאדם מדבק עצמו בכבוד יתברך ומקום שויתי ה' לנגדי תמיד בימי הגעורים גורם שעשועים עליונים למעלה

כל העבר על הפקדים מכן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה' (ל יד). ואיתא במשנה (אבות פ"ה מכ"א) בן עשרים לרדף, ופרש הברטנורא בן עשרים לרדף אותו מן השמים ולהענישו על מעשיו וכו'.

ויש לבאר בדרך ששמעתי בשם אבי אדוני זקני זלה"ה הרב הקדוש מאפטא, שצריך כל איש הישראלי לתקן מצוי נעוריו להצלחתן למח הזקרון והתקון, מה ששמע בעת הפעוטות והקטנות, הן בעניני העולם והן בדרך הרוחניים, בשחונן אותו ה' בדעה והשכל ודעת צריך להצלחתן לעולם התקון.

ונודע מספרים הקדושים, כשפגני ישראל מטיבים דרכם בתורה ומצות ומעשים טובים אזי הם מוסיפים כח בפמליא של מעלה, וכשחס ושלום להפך, הוא ההפך.

וכמבאר בזהר הקדוש בפרשת בא (ח"ב לב:) דהא פד ישראל עבדין עובדין דלא

החסרונות אלו הם על ידי העדר בית מקדשנו, שבזמן שישראל ישבו על אדמת הקדש בירושלים היה להם כל טוב, לא תחסר כל ביה' (דברים ח ט).

ולזאת צריך אדם המשפיל לצעק רק על בגן בית המקדש, שהוא העקר אשר על ידו ישבו כל השפעות טובות לישראל. וזהו דמיון כאב הלב אשר ממנו ירגישו כל האברים, וכמו שכתוב 'דברו על לב ירושלים' (ישעיה מ ב), עד כאן דבריו הקדושים.

באר הרמז בפסוק

וזהו כי תשא כו', פרוש שתשא במחשבתך את ראש בני ישראל לפקדיהם כו', פרוש ראשית והתחלת החסרון של בני ישראל, ולפקדיהם הוא לשון חסרון פנ"ל, ועל זה החסרון שהוא הראשית והתחלה, הינו חלי הנפש שממנו בא חלי הגוף בנוגע.

ונתנו איש כפר נפשו לה, הינו שיצאו עקר לכפר על נפשם, שיהיה להם רפואת הנפש, שהוא הראשית לכל הענינים המביאים טובות והפכו לגוף פנ"ל, ואז ממילא גם לגוף לא יהיה בהם נגף במקד אתם, רק יהיה להם כל טוב אמן בן יהי רצון:

יסודות בעבודת הבורא

בינת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א

עבודת הבעל שם טוב זי"ע בעולם היתה ללמד את הבריות להסיר את ההרגל בעבודת הבורא

דרך האמת בעבודת ה', להתחדש תמיד בחיות והתעוררות חדשה, ולא להיות קפוא בהרגלו בתמול שלשום, כמו שאמר אבי אדוני זקני הקדוש מגאליניצע זי"ע, שאיש

תמיד, על ידי זה יגרם תענוג ושעשועים וכן בפמליא של מעלה, ועל ידי זה נמשך כל השפעות ובכראין טבין לזרע ישראל בן יהי רצון אמן:

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

על האדם להתנגע בעבודת ה' ולזכר בכל עת שרק על ידי סיעתא דשמיא ביכלתו להתקדם

ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו כו' (לא יח).
 איתא במדרש (שמו"ר מא ו'), שהיה משה רבנו עליו השלום לומד תורה ושוכח, עד שנתן לו במתנה. הרמז גם על עבודת ה', כעין 'מי הקדימני ואשלם' (איוב מא ג). שאין ביד האדם לגמור כלום, רק בעזרת השם. וזה נרמז למשה רבנו עליו השלום גדול היהודים, שנתן לו במתנה.

וזה נראה לרמז סמיכת מעשה העגל, פיין שראו שמשה רבנו עליו השלום בושש לבוא, לא יכלו להתאפק, רק, 'קום עשה לנו אלהים'. בודאי היה להם פגנות לזה, אבל הלכו בגדולות, ושכחו שאי אפשר לעלות בלי עזר השם ותברך. ואין לאדם לקחת בעצמו. ולא תעלה במעלת על מזבחתי אפלו למדרגות.

כאשר הגיד כבוד קדשת אבי אדוני ז"ל בשם הרבי רבי בונים ז"ל. וכן איתא בשפת אמת, על 'לדעת כי אני ה' מקדשכם' (פסוק יג) שהכל מהשם ותברך. וכן הביא מהחדושי הרי"ם ז"ל, על 'וגעתי'. שמקדם נצרך להתנגע, ואחר כך מצאתי, נתן במתנה. וזה נרמז שהיה לומד ושוכח עד שנתן לו במתנה (שנת תשי"א):

כשרן, כביכול מתישין חילא דקודשא בריך הוא, וכד עבדין עובדין דכשרן יתבין תוקפא וחילא לקדשא בריך הוא, ועל דא כתיב תנו עז לאלקים (תהלים סו לה), במה, עובדין דכשרין.

ונודע מספרים הקדושים, שהעקר הוא שהאדם יציר בשכלו תמיד שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו ח), וכמבאר ברמ"א (או"ח א), וכמבאר בספרים הקדושים לציר השם הוי"ה במלוי יודיין (י"ד ה"י וי"ו ה"י), העולה ע"ב, וצריך כל איש הישראלי לתקן כל ימי חייו השם הוי"ה ברוף הוא במלוי יודיין, בסוד ימי שנתינו בהם שבעים שנה' (תהלים צ י).

ואפשר לומר בדרך רמז, שזה נרמז בפסוק כל העבר על הפקדים מכן עשרים שנה ומעלה, הינו שזכה מנעוריו להיטיב דרכו ומעלליו במישור וצדק תהלוכותיו, להשיג ולתקן האות יוד משם הוי"ה, יוד במלואה משם עשרים, וזה מכן עשרים שנה, הינו שזכה לתקן היוד שהוא מספר עשרים.

יתן תרומת ה', רצונו לומר הינו שהוא מרים ומנשא ומוסר תוקפא וחילא למעלה כביכול, על דרך 'תנו עז לאלקים' (תהלים סו לה).

וכשחם ושלום בימי הנעורים הלך אחר שרירות לבו ועבר על הפקודים, מכן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה' בתשובה ועשית מצות ומעשים טובים לרומם ולהעלות ולתקן גם ימי הנעורים להעלותן לעולם התקון והעשיה. וזה שרמז במשנה בן עשרים לרדף אותו מהשמים ולהענישו.

ולזה צריך כל איש הישראלי להתאמץ בזה לתקן ימי הנעורים, ולדבק את עצמו מאד בה' באמת ובלב שלם, בעבודתו ותברך שמו ובעשית מצותיו ותברך שמו, ולטהר ולקדש מעשיו ולציר בשכלו שויתי ה' לנגדי

ענין שמן המשחה

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

הנמשח בשמן המשחה נתקדשה ונטהרה מחשבתו לגמרי

זהו הענין של שמן המשחה, פי כל אשר יוצק על ראשו שמן המשחה, הגה על ידי בן הוא נתחנף ונתקדש להיות מחשבתו טהורה בלי פגם עברה ורהור, פי שמן משחת קדש נקרא שמן הראש הרמוז לחכמה מחשבה קדושה (חנוכה):

אור התורה

רבי שלום תאומים זיע"א

הנמשח בשמן המשחה נהפך ברגע אחד לאיש אחר

מעשה שמן המשחה וכו' היה על דרך שמן הטוב מחכמה עליונה וכו'. באשר נמשח אדם למטה מזה השמן למלוכה או לכהנה, נתוסף עליו חכמה עליונה ברב המעלה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח, עד שברגע אח"ת נתהפך לאיש אחר במעלה על ידי משיחת זה השמן שהוא פגזא עילאה (פרשת יצ):

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א

משיחת כלי המשכן בשמן המשחה השפיעה בהם שפע קדשה והיו ממש כמו חיים

הגה בצלאל עשה המשכן והארון וכל כלי הקדש בשלמות התארים כמו שהראה לו השם יתברך למשה רבנו עליו השלום בהר. אף עם כל זה לא נגמרה עדין המלאכה בתכלית פונת תכן הדברים וענינים ההמה, פי

לא היה להם עדין חיות כמפטרף אליהם לרצון הבורא יתברך שמו.

ער אשר משה אותם משה רבנו עליו השלום בשמן המשחה, ואז בא להם חיות ממש, והיו אז הכלים כמו חיים, וכמו שמצינו בהפרוכים כמאמר חז"ל. והינו על ידי שמן המשחה המשיך על כל הכלים חיות עליון ושפע קדשה ומשח רבות עילאה קדישא ממח החכמה, פי 'החכמה תחיה' (קהלת ז יב). וזה היה סוד שמן המשחה. ועל ידי זה השמן היו ממש כמו חיים, פי שמן משחת קדש עליהם (חנוכה):

יסוד האמונה

רבי ברוך מקוסוב זיע"א

כאור ענין השפעת קדשה הנסית על ידי שמן המשחה ומעלת כלי המשכן שנתקדשו על ידי להיות למעלה מגדר הטבע

אמר רז"ל בהוריות (יא): ובכרתות (ה): מהגס הנפלא שנעשה בשמן המשחה, שמשחו בו את המשכן ואת כל כליו כאמור בתורה בפרשת כי תשא, וגם משחו בו כהנים ומלכים, ואף על פי כן לא נחסר ממנו כלל לגמרי. שגאמר שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורתיכם (לא).

ונראה לעניות דעתי להסביר הענין הלה. פי הגה אנו רואים בחוש שקדשה גדולה מאד היתה שורה בשמן המשחה. פי הגה כתיב בספר משלי (כה א) 'שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר'.

כי מי שאין לו רק שכל אנושי, לא יסבל כחו להנהיג בשכלו הדל חילות רבות ומדינות עצומות, לכן בהכרח שיצרה עליו שפע חכמה עמקה מאד למעלה משכל אנושי, ולפיכך אין לאנשים יכלת להשיג חקרי לב

מקום כְּשֶׁהָיוּ מוֹשְׁחִין מִמֶּנּוּ לְכַהֲנִים וּמְלָכִים
הָיוּ מְקַבְּלִים חֲכֵמָה וְאַהֲבָה וְיִרְאָה, לְפִי שְׁחֻמְרָם
הוא מוֹכֵן לָזֶה.

וכמו כֵּן קִבְּלוּ הַכּוֹרֵבִים וְהָאֲרוֹן וְשֵׁם וְטַבַּע
הַרוּחָנִיית שִׁשְׁרֵתָה עֲלֵיהֶם בְּמָה שֶׁלֹּא
תִּפְסוּ מִקּוֹם, כְּדֶרֶךְ הַרוּחָנִיִּים שְׂאִינִים תּוֹפְסִים
מִקּוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (יומא כא): כְּרוֹבִים
בְּנֶס הָיוּ עוֹמְדִין, וְאָמְרוּ רַז"ל (שם): מִקּוֹם אֲרוֹן
אֵינּוּ מִן הַמֶּדָּה.

וכונתם בְּאֲמָרָם בְּנֶס הָיוּ עוֹמְדִין, הֵינּוּ שֶׁהָיָה
חוּץ לְדֶרֶךְ הַטַּבַּע הַגִּשְׁמִיִּים שֶׁתּוֹפְסִים
מִקּוֹם, אֲבָל הָיָה כְּפִי טַבַּע הַרוּחָנִיִּים שֶׁהֵם
קֹדֶם לְטַבַּע, וְהַטַּבַּע הַגִּשְׁמִיִּית אֵינָה יְכוּלָה
לְשַׁלֵּט עַל הַרוּחָנִיִּים.

ולהיות שְׂרֵאוֹי הָיָה שֶׁהִמְרִיבָה תַּחֲנוּחַס לְרַכֵּב,
לְכֵן מְקַבְּלַת הַמְרִיבָה טַבַּע הַרוֹכֵב –
הֵן בְּעֵינֵי הַעֲדָר תְּפִיסַת מִקּוֹם, הֵן בְּעֵינֵי מְדֻלֵּק
גַּר מִגֵּר. וְלֵהִיּוֹת שְׁחֻמְרָ הָאֲרוֹן וְהַכּוֹרֵבִים וְשִׁמְן
הַמִּשְׁחָה אֵין לָהֶם שׁוֹם הַתַּחֲנוּחוֹת לְרוּחָנִיִּית,
לְכֵן הוֹצִיָּרוּ לְקַבֵּל רוּשְׁמִים אֱלוֹ כְּדִי שִׁתְּהִיָּה
הַמְרִיבָה מִתַּחֲנוּחַת קֶצֶת לְרַכֵּב.

אבל אֲדָם שֶׁמַּעֲצָמוּ יֵשׁ לוֹ הַתַּחֲנוּחוֹת לְרוּחָנִיִּים
– א', מִצַּד נִשְׁמָתוֹ שֶׁנִּתְלַשׁ מִמְּקוֹר
הַחֲכֵמָה, וְגַם, כּוֹנְנִיּוֹת אֲבָרֵי גּוּפוֹ הַחִיצוֹנִים
וְהַפְּנִימִיִּים הֵם מִתַּחֲנוּסִים לְנִשְׁמָתוֹ וְלַעוֹלָמוֹת
הָעֲלִיוֹנִים – אֵין לוֹ צִדָּה לְקַבֵּל רוּשְׁמִים כְּאֱלוֹ.

והנה, אִם הָיָה אוֹתוֹ הַרוּחָנִיִּית שֶׁהָיָה שׁוֹרָה
עַל הַכּוֹרֵבִים הָיָה שׁוֹרָה עַל הָאָדָם –
לְפִי שֶׁהָאָדָם מוֹכֵן לְקַבֵּל שִׁפְעַת הַרוּחָנִיִּית –
לֹא הָיָה אֲדָם יְכוּל לְסַבֵּל וְהָיָה מֵת אוֹ נִשְׁבָּר,
דְּגִמַּת שְׁבִירַת הַבָּלִים שֶׁל עוֹלָם הַתְּהוֹ.

מה שְׂאִין פֶּן לְהַכּוֹרֵבִים לֹא הָיָה הַקְּדוּשָׁה
הַיְחָדָה מְזַקֵּת כָּלֵל, לְפִי שְׂאִין מוֹכֵן לְקַבֵּל
הַשְּׂגָה. וְלֵהִיּוֹת שֶׁמִּכָּל מִקּוֹם הָיָה מְרִיבָה
לְרוּחָנִיִּית עֲצוּם, קָלְטוּ וְשֵׁם מִן הַרוּחָנִיִּית הַיְחָדָה

הַמְלֵךְ כְּפִי רַחֵב שְׁכָלוֹ. וְשִׁלְמָה שֶׁהָיָה מְלֵךְ
הַרְגִּישׁ זֶה בְּעֲצָמוֹ גְּדֹל רַחֵב שְׁכָלוֹ וְעֲמָקוֹ,
וְלָכֵן הוֹדִיעַ לָנוּ הַדְּבָר הַזֶּה שֶׁלֵּב מְלָכִים אֵין
חֻקֵּי.

והנה כְּשֶׁנִּמְשַׁח שְׂאוֹל בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה נִהְפָּה
חֻקֵּי לְאִישׁ אַחֵר, וְתִצְלַח עֲלָיו רִיחַ
אֱלֹקִים (שְׂמוּאֵל א' יו), עַד שֶׁתַּחֲחִיל לְהַתְּנַבְּאוֹת,
עַד שֶׁתִּמְהוּ עֲלָיו וְאָמְרוּ 'הִגַּם שְׂאוֹל בְּנִבְיָאִים',
כְּכַתוּב בְּסֵפֶר שְׂמוּאֵל בְּסִימָן יו"ד (פְּסוּקַי יא), עֵינֵי
שָׁם. וְאֵין סֵפֶק שֶׁהַקְּדוּשָׁה שִׁשְׁרֵתָה עַל שִׁמְן
הַמִּשְׁחָה גָּרַם לוֹ כָּל הַהִשְׁגָּה הַיְחָדָה הַמְּפֹלָגָת.

והנה יָרִיעַ שִׁטְבַּע הַרוּחָנִיִּית, אָף עַל פִּי
שִׁשְׁתִּלְשַׁל מִמֶּנּוּ שִׁפְעַת לְמִקּוֹם אַחֵר,
לֹא נִחְסַר הַמְּקוֹר, כִּי הוּא כְּמְדֻלֵּק גַּר מִגֵּר
וְאֵין הַרְאֵשׁוֹן חֲסַר כְּלוֹם (תִּיקוּנֵי זוֹרַח פּג:). וְכֵן
אֵנוּ רוֹאִים בַּחוּשׁ, כְּשֶׁאָדָם מִשְׁפִּיעַ חֲכֵמָה לְאָדָם
אַחֵר לֹא נִחְסַר מִמֶּנּוּ הַחֲכֵמָה הַיְחָדָה.

והטעם נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כָּל הַרוּחָנִיִּים שֶׁנִּתְאַצְּלוּ
מֵאֵין סוּף, אָף עַל פִּי שֶׁלְּגַבֵּי אֵין סוּף הֵם
בְּעַל תְּכֵלִית כִּי הָאֵין סוּף הוּא בְּלִתִּי בְּעַל
תְּכֵלִית הָאֱמִתִּי, מְכַל מִקּוֹם קִבְּלוּ כָּל הַרוּחָנִיִּים
מֵאֵין סוּף וְשֵׁם בְּלִתִּי בְּעַל תְּכֵלִית, וְהֵינּוּ שִׁיְהִיוּ
בְּבַחֲנִית מְדֻלֵּק מִגֵּר לָנוּ וְאֵין הַרְאֵשׁוֹן חֲסַר
כְּלוֹם וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ.

והנה הַקְּדוּשָׁה שִׁשְׁרֵתָה בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה הִיְחָדָה
קְדוּשָׁה גְּדוּלָה וְעֲצוּמָה, שֶׁהִיְחָדָה מוֹסַפֵּת
חֲכֵמָה לְמְלָכִים וְדַבְּקוֹת לְכַהֲנִים גְּדוּלִים, וְקָלַט
הַחֻמֵּר שֶׁל שִׁמְן הַמִּשְׁחָה טַבַּע שֶׁל הַרוּחָנִיִּית
שִׁיְהִיָּה כְּמְדֻלֵּק גַּר מִגֵּר וְאֵין הַרְאֵשׁוֹן חֲסַר
כְּלוֹם, לְפִיכֵף כָּל מָה שֶׁהָיָה מוֹשְׁחִין מִמֶּנּוּ לֹא
נִגְרַע מִשְׁעוּרוֹ הַרְאֵשׁוֹן.

והנפלא מִעֵינֵי הַזֶּה, שֶׁחֻמְרָ הַשִּׁמְן אָף עַל
פִּי שֶׁהַקְּדוּשָׁה שִׁשְׁרֵתָה עֲלָיו, מְכַל
מִקּוֹם לֹא קִבֵּל מִהַקְּדוּשָׁה לֹא דְבוּר וְלֹא חִיּוֹת
וְלֹא חֲכֵמָה וְהַשְּׂגָה, אֲזַל הָיָה חֻמֵּר מֵת, וּמְכַל

נושאים בפרשת כי תשא

לזה אמר הפתוב כפר נפשו לה, שידע האדם שבוזה שירבה בצדקה? פדה נפשו אצל ה' מתטאיר שהרבה לפשע, כמו שכתוב (דניאל ד כד) יצטטאך בצדקה פראק' וגו':

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
על האדם לשבח ולהודות לכבוד על שמזכהו לעשות צדקה

טבע האדם לאהב הרבה ממון ולרדף אחר הממון, ומכל שכן שלא לחסרו, דהיגיו לפזרו לצדקה הוא נגד הטבע, על כן צוהה התורה במצות הצדקה לא ירע לכבד בתתף לו (דברים טו י), כי טבע בני אדם שמיצר בחסרון ממנו, על כן צריך האדם לשפר עצמו שלא ירע לכבו, רק יתן באהבה, וזהו קשה מאד.

יחידי סגולה מצפים בכל רגע שיבוא לידם עני לתת לו צדקה

אבל יש עוד מדרגה גדולה בצדקה, אצל יחידי סגולה, שמשמש מצפים בכל רגע מתי יבא לידם איזה עני או שאר גמילות חסדים לעשות, וכשתקדוש ברוך הוא מזמין להם איזה דבר לעשות צדקה, אזי יש להם שמחה גדולה מאד פאלו ה' נתן להם איזה מתנה טובה, וכן איתא בזהר הקדוש (ח"ב קצח) שהמסקנא הוא דורון לבצל הבית.

כי באמת הוא, למי שתנן ה' לו דעה ובינה, מבין זאת בשכלו, כל מה שנותן צדקה וגמילות חסד הוא מתנה לו מאת השם יתברך, שזכה אותו במתנה זו להאכיל עניים ולהלביש ערומים ולהכניס פלות ויתומים לחפה, ומשבח ומפאר להבורא יתברך שמו שזכה אותו במצוות אלו (פרשת ויקהל):

במה שלא תפסו מקום, וגם כן קבלו רשם היחוד במה שהיו מערין זה בזה כמעט איש וליות (מלכים א' ז לו).

והנה שמן המשחה והארון והכרובים היו לעדות לישראל שהשכינה שורה בקמריים ההם, לפי שקבלו רשם לדגמת הרוחניים במה שלא נחסר השמן, ובמה שהארון וכרובים לא תפסו מן מדת המקום כלום:

מעלת הצדקה

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינאווה זיע"א

הנותן בלי גבול מקבל בלי גבול | מעשה בהרב הקדוש רבי מנדל מרימנוב זיע"א

ונתנו איש כפר נפשו לה' (ל יב). כתב בעל הטורים וזה לשונו, ונתנו' אם תתקראנו למפרע יהיה גם כן ונתנו', לומר לך כל מה שאדם נותן לצדקה יחזר אליו, ולא יחסר לו בשביל זה כלום. עד כאן לשונו.

ומעשה רב, שהרב הקדוש רבנו מנחם מענדל מרומאנוב זלה"ה, ברוך לאיש אחד שיהיה עשיר, והיה גביר אדיר מפלג, ושאל אותו הרב הקדוש רבנו נפתלי מראפשיץ זלה"ה, היתכן לתן עשר מפלג בזה לאיש אחד.

השיב לו הרב הקדוש מהר"מ זלה"ה, אני ברכתי אותו סתם בעשירות, והוא

בעל צדקה גדול, ותבת ונתנו' הוא למפרע גם כן ונתנו', לכן כמו שהוא נדבן גדול בלי גבול יתנו לו מן השמים גם כן בלי גבול.

והנה יש טענה ליצר הרע לטען שלא ירבה אדם לתן צדקה, באמרו כי בקשי גדול בא לו הפסד, וכמעט יסתכן האדם בנפשו עבור מעות בעברו ימים ונהרות, וקר והם לא יעצרוהו, ויומם ולילה לא יניח לתרויח ממון בעמל רב, למה יתן מעותיו לאחרים בחנם.

שִׁפְתַּת אִמֶּת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

הקדוש ברוך הוא נתן לאדם נכסים כדי שיוכל למצא עזר גם בימי ירידה על ידי הצדקה

בגלות יש להתחזק במעשה הצדקה, שעל ידי נדבת המשפן נתקנו בני ישראל אחר החטא, דקתיב (דברים ו ה) 'בְּכָל לְבַבְךָ כו' נפישך כו' מאדך'. וְכַל זֶה קִיָּמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחֲרָיו יִתְבַּרַךְ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב ב) 'לְקַתֵּף אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר' זֶה 'בְּכָל לְבַבְךָ', וּבְמַתַּן תּוֹרָה 'בְּכָל נַפְשְׁךָ' כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ה ו) 'נִפְשִׁי יֵצֵאָה בְּדַבְרֹךְ', וְנִתְקַדְּשׁוּ נַפְשׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַתַּן תּוֹרָה, אַחַר כֵּן בְּנִדְבַת הַמֶּשֶׁפֶן נִתְקַיֵּם בְּכָל מְאֹדְךָ.

לכן נתן הקדוש ברוך הוא נכסים לאדם שיוכל למצא עזר גם בימי ירידה על ידי מעשה הצדקה, שכמו שאדם נותן מנכסיו השייכים לו בעבור רצונו לתברך, כן זוכה שפחזירו לו המדרגות שנאבדו ממנו על ידי החטא, כמו שנאמר (משלי יח טז) 'מַתַּן אָדָם יִרְחִיב לוֹ' וְכֵמוֹ שֶׁפְּתַכְּבוּ בְּמָקוֹם אַחֵר (שקלים תרמ"א):

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יתן את הצדקה לעמלי תורה ויחשב כאלו למד

ולקחת את כסף הכפרים וגו' לכפר על נפשתיכם וגו' (ל טז) יש לומר, ולקחת את כסף הכפרים, לרמוז מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים נג): 'כִּי בְּצַל הַתְּכַמֶּה בְּצַל הַכֹּסֶף' (קהלת ז יב), דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות למחזיקי בידי לומדי תורה צל וחספה אצל לומדי תורה, שנאמר 'כִּי בְּצַל הַתְּכַמֶּה בְּצַל הַכֹּסֶף'.

וזהו שאמר ולקחת את כסף הכפרים, דהינו, הכסף שרצית לתת לכפרה, הן אותו לעמלי תורה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קה"ר יא א) אם רצית לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה.

והינו הפונה בכאן, ולקחת את כסף הכפרים ונתת אתו על עבדת אהל מועד, דהינו, הן אותו לבני הישיבה היושבים בבית המדרש על התורה שהיא עבודת אהל מועד, וכנה ויהיה לבני ישראל לזכרון לפני ה', שישחשב להם כאלו הם עסקו בתורה ויעשה להם חפה אצל לומדי תורה. וזהו לכפר על נפשתיכם, על שלא עסקתם בתורה, והשתא יחשב לכם כאלו עסקתם:

פְּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם (ל יב)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

עקר טעם מגזן ישראל לעורכם להתחזק בקדשה שהיא מחצכם

זהו (ה) עקר מגזן ישראל שהיה מצוה הקדוש ברוך הוא למנות אותם, דהטעם משום

דעקר שרש ישראל שהם ששים רבוא שעשאם הקדוש ברוך הוא כנגד זעיר אנפין ממש קדשה עליונה כמו שפכתבנו.

ועקר המגזן הוא לעורכם ולהתחזק בקדשה, כמו שעקרם נחצבו מקדשה עליונה כן צריכים להיות קדושים כדי לאחו בשרשם ולהתדבק בו, וכמו דפוחי קראי בכל מקום

'כפר' לשון התדבקות, כמו 'מבית ומחוצ' בכפר' (בראשית ו יד):

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

משה רבנו בחינת 'רעיא מהימנא' – רעה וזן ומפרנס ומשפיע לכללות נשמות ישראל את בחינת אמונה

הנה משה רבנו עליו השלום נקרא רעיא מהימנא, והינו פענן שנאמר 'ורעה אמונה' (תהלים לו א), פרוש כמו הרעה המנהיג צאנו וזנם ומפרנסם בשדות תמיד, כמו כן בחינת משה הוא רעיא מהימנא – שהוא זן ומפרנס ומשפיע לכללות נשמות ישראל שהם בבחינת אמונה.

כי ישראל מאמינים בני מאמינים (שבת צד), פרוש שנקבע בנפשם מצד שרש חצבם – ישראל עלה במחשבה כו' – כי הוא יתברך המחדש בטובו מעשה בראשית, ובכל יום מהיה אותם מאין ליש. אף אמונה זו אינה אלא בבחינת מקיף.

אבל להיות התפעלות בנפשם בבחינת פנימיות, היא על ידי בחינת משה רבנו עליו השלום, בחינת דעת, שהוא הזן ומפרנס את האמונה שתהא אמונה שלמה וחדקה ונוגעת עד פנימיות הנפש.

התפעלות הנפש באמונה הוא על ידי התבוננות

והינו על ידי הדעת וההתבוננות איך שבאמת כל העולמות עליונים ותחתונים הם ממש פלא חשיב קמיה ואינן תופסים מקום כלל, וכמו שנאמר 'אתה הוא ה' לבדך וגו' (נחמיה ט ו) 'ואתה הוא עד שלא נברא העולם כו' (תפילת שחרית).

כי התהוות כל העולמות אינם רק מבחינת מלכותו יתברך בלבד, כדכתיב 'מלכותך

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' (לעיל יט ו), 'ואנשי קדש תהיון לי' (שם כב ל), 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו' (ויקרא יט ב), וכיוצא:

וכשמונה אותם אומר להם, דעו לכם שעשיתי אתכם ששים רבוא, וטעם מנין זה שהוא ששים רבוא לא פחות ולא יותר, משום שאתם כנגד ששים רבוא אורות דועיר אנפין, ולא שיף דבר זה כי אם בהיותכם קדושים, שתהיו ראויים להתדבק בקדשה עליונה, דאי לא הכי הרי לפתח חטאת רובץ כמו שכתבנו, לכן מסף חשבונכם תבינו מעלתכם, ושובו מדרכיכם אשר לא טובים כדי שלא תחטף אתכם הקלפה חס ושלום, ותצאו מאילנא דחיי ותתדבקו באילנא דמותא:

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א

על ההפץ לשוב בתשובה להיות מוכן למסירות נפש ולתן כל אשר לו כדי לזכות לך

כי תשא – אם תרצה לשא את ראש בני ישראל לפקדיהם – הינו להחסרון שלהם שהם חסרים בעבודת הבורא, הינו כשאתה רוצה לתקן את ישראל כל החסרונות שלהם, כי 'לפקדיהם' הוא לשון חסרון, מלשון 'לא נפקד ממנו איש' (במדבר לא מט), ושיעשו תשובה באמת להקדוש ברוך הוא לתקן את אשר עויתו ולהרים את ראשם למעלה.

אזי ונתנו איש כפר נפשו, הינו שיתן כל איש נפשו בעד כפר, הינו שתביא אותו לגדר התשובה עד שיתנו כפר נפשו – שיהיה מוכן ומזמן לקבל על עצמם מסירת נפש על אמונת הבורא ברוך הוא.

ועל ידי מסירות נפש נתקן ויכול לבוא למעלה עליונה לזבוק עצמו בה, וגם

שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּין בְּהִמָּה עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה יוֹרֵד אֶשׁ מִלְמַעְלָה בְּצוּרַת אַרְיָה דְּאֶכֶיל כֹּל קֶרְבָּנָיו, וּמִחֲמַת זֶה גַם בְּחֵינַת נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית שֶׁכָּכֵל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הָיָה נִכְלָל וְנִתְמַעֵט בְּקִדְשָׁהּ עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הָיָה מְקַשֵּׁר דַּעְתּוֹ וּבִינָתוֹ לְגִדְלַת ה' לְהַבְטֵל אֵלָיו כְּנִ"ל.

וְעִכְשָׁו מִשְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ תִּקְנֵנו אֲנִישֵׁי כְּנָסֶת הַגְּדוּלָה תְּפִלָּה בְּמָקוֹם קֶרְבָּנוֹת, כְּמֵאמֶר רַ"ל (אבות פ"א מ"ב) עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים, וְאֵיזָה הִיא עֲבוּדָה שֶׁכָּלֵב זֶה תְּפִלָּה (תענית ב.).

מהות התפלה – העמקת הדעת והתבוננות בגדולות אין סוף ברוך הוא

וְכֹל הַתְּפִלָּה הִיא לְהַעֲמִיק דַּעְתּוֹ וּבִינָתוֹ בְּגִדְלַת אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, 'אֵתָהּ הוּא ה' לְבַדְּךָ כו', 'הוֹנִי' אֶלְקִינוּ הוֹנִי' אֶחָד' (דברים ו ד). וְהַפְּרוּשׁ שֶׁל 'אֶחָד' הוּא, שְׁגַם עִתָּה, אַחַר שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּמָקוֹם זְמַן, מְזוּחַ וּמְעֻרָב צְפוֹן וְדָרוֹם וּמַעְלָה וּמַטָּה, וְכֵן בְּבְחֵינַת זְמַן, שִׁיתָא אֶלְפֵי שְׁנֵי הָיוּ עֲלֵמָא (ר"ה ל א.), הוּא גַם כֵּן אֶחָד.

כִּי לְגַבֵּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹנֵה מִמֶּשׁ כְּמוֹ קֶדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שְׂאֵז לֹא הָיָה בְּחֵינַת מָקוֹם וְזְמַן כֵּלָל, שֶׁהוּא? תִּבְרָךְ הָיָה אֵת בְּחֵינַת מָקוֹם וְזְמַן מֵאֵין לֵישׁ, וְכֵמוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'הִנֵּה מָקוֹם אֵתִי וְכו'' (שמות לג כא).

וְעַל דָּרָךְ זֶה הוּא כֹּל הַתְּפִלָּה, שְׂאִינָהּ אֵלָא לְהֶאֱרִיךְ בְּאֶחָד כו', כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּמָקוֹם אַחַר שֶׁעַל יְדֵי הַתְּבוֹנָנוֹת בְּעֵמֶק וּבְרוּחַב בְּתְּפִלָּה יִתְלַחַב לְבוֹ בְּתִשְׁוִקָה נִפְלְאָה לְהַפְּלֵל בְּאֶחָד וּלְמַהֲוֵי אֶחָד בְּאֶחָד.

כאור ענין העמקה וההתבוננות בתפלה וההתלהבות הכאה בעקבותיה

וּבִאֹר הַדְּבָר הֵינּוּ מֵה שֶׁנֶּאֱמַר 'מִצְרַף לִפְסָף כו' כֵּן אִישׁ לְפִי כו'' (משלי כו כא),

מְלֻכּוֹת כֹּל עֲלָמִים' (תהלים קמה יג), וְשֶׁם עָלוּ הַשָּׁנֵת הַנִּבְרָאִים, כְּמֵאמֶר 'תִּבְרָךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כֹל חַי תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד' (ברכת המזון), פְּרוּשׁ מֵה שֶׁהוּא 'תִּבְרָךְ בְּפִי כֹל חַי', הֵם שׁוֹרְפִים וְאוֹפְנִים וְחַיּוֹת הַקִּדְשׁ וְהַשָּׁגְתָם בְּאֵלְקוֹת, אֵינּוּ אֵלָא מִבְּחֵינַת 'שְׁמֶךָ' לְבַד שֶׁהוּא בְּחֵינַת מְלֻכּוֹתוֹ וְתִבְרָךְ.

וְהִנֵּה כְּתִיב 'דְּבַר מְלֶךְ שְׁלֹטוֹן' (קהלת ח ד), בְּחֵינַת מְלֻכּוֹת הוּא בְּחֵינַת דְּבוּר, וְכֵמוּ שֶׁאֵיתָא בְּתַקוּנַי זְהַר (יו. הקדמה) מְלֻכּוֹת פֶּה כו', וְכֵמוּ שֶׁמֶל מְלֶךְ בְּשׂוֹר וְדָם שֶׁהִנְהִיגוֹ בְּכֹל מְדִינּוֹת מְלֻכּוֹתוֹ הִיא עַל יְדֵי דְבוּרוֹ וּפְקֻדָתוֹ שֶׁל הַמְּלֶךְ, כִּף עַל דָּרָךְ מִשָּׁל כֹּל הַנְּהַגוֹת עוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים הוּא מִבְּחֵינַת דְּבוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִכּוּל, וְזֶהוּ קִיּוּמָם וְחַיּוּתָם וְהִתְהוּוּתָם מֵאֵין לֵישׁ, וְכֵמוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'כִּי הוּא אֵמֵר וַיְהִי' (תהלים לג ט), שֶׁדְּבוּר אֶחָד נִבְרָאוּ.

וְכִשֶּׁם שְׂאִין עֲרַף לְדְבוּר שֶׁל הָאָדָם נִגַּד מֵהוֹתוֹ וְעֲצוּמוֹתוֹ, כֵּן יוֹתֵר מִכֵּן לְאֵין קֶץ אֵין עֲרַף הַתְּהוּוֹת הָעוֹלָמוֹת וְחַיּוּתָם וְקִיּוּמָם – לְגַבֵּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכּוּבוֹד וּבְעֲצוּמוֹ, וּבְטָלִים בְּמַצִּיאוֹת מִמֶּשׁ וְהָיוּ כֵּלָא הָיוּ, שְׂאִינּוּ בְּגִדְר עֲלָמִין כֵּלָל לֹא בְּבְחֵינַת מְמַלָּא כו' וְשֶׁם לֵית מַחְשְׁבָה תְּפִיסָא בֵּיה כֵּלָל.

וְהִנֵּה מִשֶּׁם נִמְשָׁף שִׁפְע וְרִצּוֹן לְרַעוֹת הָאֲמוּנָה שֶׁהִיא בְּבְחֵינַת מְמַלָּא כֹּל עֲלָמִין וְסוּבָב כֹּל עֲלָמִין. וְזֶהוּ שֶׁאֵמֵר ה' לְמֹשֶׁה כִּי תִשָּׂא אֵת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁבְּחֵינַת מֹשֶׁה הוּא הַמְּנַשֵּׂא וּמַגְבִּיָּה הָרֹאשׁ וּמַחֲזִין שֶׁל בְּחֵינַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם מְאָמִינִים בְּנֵי מְאָמִינִים.

בזמן המקדש היתה התעוררות זו על ידי הקרבנות ועתה על ידי התפלה

וְהִנֵּה בְּזְמַן שִׁבִּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיּוּם וְהוּא עַל יְדֵי מַחְצִיַת הַשֶּׁקֶל כו', כִּי הִנֵּה בְּזְמַן שִׁבִּית הַמִּקְדָּשׁ קִיּוּם הָיוּ מְקַרְבִּינֵי מִמַּחְצִיַת הַשֶּׁקֶל קֶרְבָּנוֹת עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וְעִנְיָן הַקֶּרְבָּנוֹת

טעם אמירת 'סלח לנו' דוקא בתפלת שמונה עשרה

וזהו הטעם שאנו אומרים בשמונה עשרה דוקא 'סלח לנו', להיות כי כל מה שהתבונן ביותר העמקות בקריאת שמע וסדר השבחים בפסוקי דזמרה בהתלהבות רשפי אש של מטה, 'צעק לבם כו', יותר נתעורר למעלה אש של מעלה אהבה רבה כו', ואז גם שמים לא זכו בעיניו כו', מאחר דלגבי עצמות המאציל כלא תשיבי המשיפיע עם המקבל סובב וממלא כו'.

וגם למטה נתגלה גם כל דק שבדקין שבתערוכות טוב ורע, ואז נעשה חוטא גדול גם בדקות הרע, ואומר 'סלח לנו כי חטאנו כו', מפני שחוט השערה נדמה כהר לגבי אמתית בעל האמת כו', כמשל מי שעומד לפני מלך, שגם תנועה קלה בפריקת העל האימה כמדר חשב, וגם כל יגיעותיו לא יזכו בעיני המלך, לפי שלגבי רוממות המלך אין לה דבר שיספיק כו', וד"ל.

וכל הנ"ל שמתברר הדק שבדקות, אינו אלא דוקא אחרי שיירד לעמקות ההתבוננות, וגם כי בהתלהבות התפלה כדגמת הקרבן כנ"ל, מה שאין פן מתחלה היה מערב טוב ורע בתכלית, דהיננו פידוע בעגן כל דרכי איש וף בעיניו כו' שנומה לו הקר כחוט השערה והוא כשר וישר בעיניו כו' ואינו מרגיש הרע כלל, אבל כשמתלהב ביותר יותר מרגיש אפלו הקל שבקלות כהר גבוה כנ"ל, וד"ל:

זה יתנו (אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו, ירושלמי שקלים פ"א ה"ד) (ל יג)

פרוש כי הנה אהבה רבה שהיא באה ונמשכת מלמעלה למטה לעורר את האהבה בכללות נשמות ישראל, הוא בבחינת מקיף, כמו שאמר 'וימינו תחבקני כו' (שה"ש ב ח), והיננו 'כאריה' 'שאג' (הושע יא ט) לעורר כנסת ישראל כו'.

וזה אינו אלא לאחר ההתבוננות בקריאת שמע בפסוק שמע ישראל וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, יחודא עילאה ותתאה, ואז בשמונה עשרה – שהתפלה במקום קרבן – יורד האש שלמעלה, אהבה רבה מבחינת אריה הנ"ל, ואוכל הקרבן שהוא הנפש הבתומית כו', דהיננו שמתהפף גם רצון חמר הגוף לה' לבדו ואין בלבו אלא אחד ואין זר אתו כו'.

וזהו 'מצרף לכסף כו', פרוש על דרך משל הכסף המערב בסיגים בתכלית התערוכות, כשנותנים אותו בכור המצרף בשלהבת, יתברר ומתפרדים כל החלקים שבו עד שחלק הטוב יוצא נקי בפני עצמו, וכל חלקי הסיגים מתפרדים ויוצאים מכללים בפני עצמם, וכל שיתנו אותו בשלהבת הרבה פעמים יותר יבדל חלקי הסיגים הדקים פידוע.

ואם כן נמצא שמה שהיה הסיגים בהעלם מתחלה בערבוביא, על ידי השלהבת נתגלו ונראו ויצאו לידי גלוי, וכל שנושפתה הכסף בשלהבת יותר, יותר יצא ההעלם, עד שגם הדקין שבדקין יצא להפרד בפני עצמו ולא להיות מערב בטוב כו', וד"ל.

וכמו כן על דרך משל בנפש הבתומית עם הניצוץ אלקי, שהם מערבים מטוב ורע בתכלית, ועל ידי שלהבת העולה מאליה בתפלת שמונה עשרה מחמת שאגת אריה דלעילא הנ"ל, מתבררים כל החלקים המערבים, ויוצא מן ההעלם כל הסיגים גם הדק שבדקין כו' וד"ל.

באור ענין 'מטבע של אש' בנתינת צדקה

וכשם שְׂבַמְחִיצֵת הַשֶּׁקֶל הוּא הַחֲבוּר ד' מִטְבָּע' וְאִשׁ, כֵּן הוּא גַם בְּצִדְקָה. צִדְקָה פְּרוּשָׁה שְׂנוֹתָן אֵת כֶּסֶף לְעֵנִי. הַשְּׂגָת הַכֶּסֶף נִמְשָׁלֶת לְאִשׁ, שְׁהָרִי עַל כֶּסֶף זֶה הַתִּיגָע אוֹ עַל כָּל פְּנִים, הִיָּה יְכוּל לְקַנּוֹת בְּכֶסֶף זֶה חַי נִפְשׁוֹ, וּבְמִילָא הָרִי הוּא שְׂקוּעַ בּוֹ מְאֹד מִתּוֹךְ הַתְּלַהֲבוֹת וְחַיּוּת.

והוא נוֹתֵן זֹאת לְעֵנִי דְלִית לִיהּ מִגְרָמִיהּ כְּלוּם, דְּהִינּוּ שְׂאִין לוֹ שׁוּם סִבָּה וְטַעַם עַל הַנְּתִיבָה (שְׁהָרִי אִם נוֹתֵן מִצַּד טַעַם, אִין זֶה עֲנִין שֶׁל נְתִיבַת צִדְקָה לְעֵנִי בְּטְהָרְתָּהּ, וְגַם הִלָּה כִּכָּר אֵינּוּ עֵנִי דְלִית לִיהּ מִגְרָמִיהּ כְּלוּם, שְׁהָרִי יֵשׁ בּוֹ אֵיזָה עֲנִין שְׂמַצַּד זֶה מְגִיעַ לוֹ שְׂתִתְּנוּ לוֹ), אֲלֵא מִצַּד קְבֻלַּת עַל בְּלִבְךָ.

ונמצא שְׂהָהוּ עֲנִין שֶׁל 'מִטְבָּע שֶׁל אִשׁ' – הוּא נוֹטֵל אֵת ה'אִשׁ', הַחַיּוּת שֶׁלוֹ, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ 'מִטְבָּע', קְבֻלַּת עַל. וְיִתְרָה מִזוֹ – הַקְּבֻלַּת עַל גּוֹפָא הִיא מִתּוֹךְ חַיּוּת וְהִרְגָּשׁ, שְׁהָרִי צְרִיךְ לְהִיּוֹת 'מִפְּסוֹ' (רֵאָה כ"ב ט), הִהְרָגָשׁ. אֲלֵא שְׁהִהְרָגָשׁ אֵינּוּ מִצַּד עֲנִין שְׂמַגִּיעַ לְהַזְלוֹת, אֲלֵא מִצַּד קְבֻלַּת עַל.

וזהו שְׂצִדְקָה נְקֻרָא 'מִטְבָּע שֶׁל אִשׁ', מִצַּד שְׁנֵי טַעַמִּים: א, הוּא נוֹתֵן אֵת חַיּוּתוֹ בְּשִׁבִיל קְבֻלַּת עַל, ב, הַקְּבֻלַּת עַל גּוֹפָא הִיא בְּחַיּוּת.

וכיין שְׁהַחֲבוּר דְּשֵׁנֵי הַהֶפְכִּים כֹּא מִצַּד קְבֻלַּת עַל וְעֲצֵם הַנֶּפֶשׁ כְּנִ"ל, הָרִי זֶה נַעֲשֶׂה 'כִּפָּר נִפְשׁוֹ', וְחֲטָאָךְ בְּצִדְקָה פְּרָק' (דְּנִיאל ד כד), שְׂנַעֲשֶׂה כִּפָּרָה עַל כָּל הַחֲטָאִים, וְגַם חֲטָא הַעֲגֵל שֶׁהוּא הִגְמַת חֲטָא עִץ הַדַּעַת, וְגַרְם סְלוּק הַשְּׂכִינָה, וְעַל יְדֵי צִדְקָה מְכַפְּרִים עַל כָּל הַחֲטָאִים, עַד שְׂתִרְצָה לוֹ לְרֵאוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, 'אַחֲזָה פְּנִיךְ' (תְּהִלִּים יז ט), הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ שְׂנִצָּמֵר וְעֵשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם' (שְׁמוֹת כה ח) בְּתוֹךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל (ח"א עמ' 180, 182):

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
ענין מחצית השקל 'מטבע של אש' – חבור
ה'רצוא' ו'שוב' | עשית המצות מתוך קבלת
על אד עם התלהבות

במחצית הַשֶּׁקֶל הוּא הַחֲבוּר ד' מִטְבָּע' וְאִשׁ: 'רְצוּא' הוּא עֲנִינוֹ שֶׁל אִשׁ, שְׂטַבְעוֹ לְעֻלוֹת לְמַעְלָה – רְצוּא וְכִלְיוֹן לְעֻלוֹת לְמַעְלָה. 'שׁוּב' הוּא עֲנִינוֹ שֶׁל מִטְבָּע, שְׂחִרְיָה לְצִאֵת (ב"מ מד:) – דְּבָר הַמִּתְקַבֵּל אֲצֵל כָּל אֶחָד, וְאֲצֵל כָּלֶם הָרִי זֶה בְּשׁוּה. קְבֻלַּת עַל מַלְכוּת שְׂמִים.

התכלית הִיא שְׂהִיָּה 'מִטְבָּע שֶׁל אִשׁ', חֲבוּר הַמִּטְבָּע וְהָאִשׁ יַחְדָּו. בְּטַבְעַת בְּנֵי אָדָם, כְּאֲשֶׁר עוֹשִׂים פְּעֻלָּה מִצַּד הַהִרְגָּשׁ עוֹשִׂים אוֹתָהּ בְּחַיּוּנֵיהֶם וּבְהַתְּלַהֲבוֹת, וְאֵלּוֹ כְּשֵׁעוֹשִׂים פְּעֻלָּה בְּקְבֻלַּת עַל אִין בְּהַתְּלַהֲבוֹת וְחַיּוּנֵיהֶם.

אבל בְּאֵמַת נִדְרָשׁ שְׂהִיָּה 'מִטְבָּע שֶׁל אִשׁ', שְׁנֵי הַדְּבָרִים יַחְדָּו. – שְׂהִיָּה מִטְבָּע, קְבֻלַּת עַל, וְאִף עַל פִּי כֵן שְׂהִיָּה בְּעֻבּוּדָה זוֹ הַתְּלַהֲבוֹת. הֵנּוּ שְׂהַתְּלַהֲבוֹת לֹא תִהְיֶה בְּדָבָרִים שֶׁהוּא רוֹצֵה בָהֶם, אֲלֵא בְּדָבָרִים שֶׁל קְבֻלַּת עַל מַלְכוּת שְׂמִים.

שיכות ענין התפלה עם הצדקה

לאחר חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַחֲלֻפָה מִצִּוֹת מְחִיצֵת הַשֶּׁקֶל בְּצִדְקָה. מִצִּוּנוֹ שְׂנִתְיַנֵּת הַצִּדְקָה הִיא בְּבִקְרָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, כְּמֵאֲמַר רז"ל (ב"ב י.) 'הֵיב פְּרוּטָה לְעֵנִי וְהָדַר מְצֻלִיָּה'.

השיכות הַתְּפִלָּה וְצִדְקָה הִיא: א, 'תְּפִלוֹת כְּנִגְדַת תְּמִידִים תִּקְנוּם' (ברכות כו:), וְתְּמִידִים הֵם קְרֻבָנוֹת צְבוּר. ב, תְּפִלָּה הִיא יְסוּד הַעֲבוּדָה דְּכָל הַיּוֹם (שְׁהָרִי זוּהִי הַתְּפִלָּה קְלוֹת עֲבוּדַת הַיּוֹם), וְתוֹפְסֵת אֵת כָּל הָאָדָם 'עַד מִצִּוֵּי הַנֶּפֶשׁ', כְּלִשׁוֹן הַסִּפְרִי (וּאֲחַתְּנָן ו ה.). וּבְמִילָא מוּבָנֶת הַשִּׁיכוֹת דְּצִדְקָה – שְׂכוּלְלוֹת 'כָּל נִפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית כּו' חַיִּי נִפְשׁוֹ כּו' (רֵאָה תְּנִיא פל"ז) – לְתְּפִלָּה.

שפַע חיים

רבי מוטיאל יהודה מצאנו זיע"א

דרשתו האחרונה של בעל הישמח משה זיע"א

זְקַנִי הַקְדוֹשׁ בַּעַל יִשְׁמַח מִשֵּׁה זִי"ע בְּדַרְשָׁתוֹ הָאֲחֵרוֹנָה נִעְנָה וְאָמַר: בֶּן פ"ד שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם וְיִכְוֹלֵנִי לְהִתְפָּאֵר בְּמִדְרַגְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ שְׁלֹא רָאִיתִי טָפָה מִמֶּנִּי, גְּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אֶלְמָלִי הִיִּיתִי יוֹדֵעַ בְּנִעוּרַי שְׂאֲזָקֵן וּמְשִׁיחַ לֹא יָבֹא לֹא הִיִּיתִי יְכוֹל לְסַבֵּל זֹאת, אֲלָא שְׁמֵן הַשָּׁמַיִם רָמוּ אוֹתִי וְדָחוּ אוֹתִי מִיּוֹם לְיוֹם וּמִשָּׁנָה לְשָׁנָה.

וְשׂוֹאֵל אֲנִי מִמֶּךָ רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲאֵם זֶה רְבוּתָא אוֹיִסְנָארְעֵן אִיִּין אֶלְטֵער נֵער [הֵאֵם זֶה רְבוּתָא לְהוֹנוֹת זְקָן שׁוֹטְהַ], וּבִקְשָׁתִי מִמֶּךָ שְׁעַל כָּל פְּנִיִם יָבֵא עֲכָשׁוּ, וְשָׁמָּה תֵּאֵמַר שְׂאֲנִי מִתְּפִנֵן לְמַעֲנֵי, הַרְיִנִי מוֹכֵן וּמְזִמֵן שִׁישְׁרֹפּוֹ אוֹתִי וּפְזָרוּ אֶת אֶפְרַי עַל שְׂבָעָה יָמִים (שְׁמַעְתִּי מִכְּבוֹד קִדְשֵׁי אָבִי אֲדוֹנֵי מוֹרֵי וְרַבֵּי זִי"ע שְׁהִיָּה לֹו בְּנִיָּה מִיְחֻדָּת בְּמָה שְׁהַזְכִּיר שְׂבָעָה יָמִים), וְלַעוֹלָם לֹא אֲדַע שְׁמִשִּׁיחַ בָּא, אֲבָל יָבֵא לְמַעַן יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמִיָּה רַבָּא, עַד כָּאֵן תִּכְּן דְּבָרֵי קִדְשֵׁי.

באור בקשת משה אחר חטא העגל לפי הנ"ל

וְכֹונָה זוּ יֵשׁ לוֹמַר גַּם בְּדַבְרֵי מִשֵּׁה רַעֲיָא מְהִימְנָא וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתֶם וְאִם אִין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ – רְצֵה לוֹמַר שְׂאִם לֹא תִקְבַּל תְּפִלְתִּי מִחַמַּת שְׁנוּגָע אֲנִי בְּדַבְּרֵי וְאֵת כְּבוֹדִי אֲנִי דוֹרֵשׁ שְׁלֹא אֶהְיֶה כְּמִלְךָ בְּלִי עֵם, הָרִי אֲנִי מְגַלֶּה דַעְתִּי שְׁמוּכֵן אֲנִי לְהִיּוֹת נְמַחָה מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ וּבְלִבְדֵי שְׁתִּישָׂא חֲטָאתֶם, וּמִכָּאֵן הוֹכַחָה בְּרוּרָה שְׂאִין אֲנִי מְבַקֵּשׁ בְּשִׁבְלִי אֲלָא לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמֶךָ.

זֹאת הִיְתָה מְדַרְגָּתָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר מִמְקוֹר קְדוּשׁ מְחַצְבָתָם מִסְטָרָא דְקִדְשָׁה, שְׁלֹא הָיוּ רוֹצִים לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא

וַיֵּרָא אֶת הָעֵגֶל וּמַחֲלַת וַיַּחַד אֶף מִשֵּׁה וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֶת הַלֶּחֶת וַיִּשְׂכַּר אֹתָם תַּחַת הַהָר (לב ט)

אמרי שפַר

רבי שמואל מדארא זיע"א

שמחת הלב אחר העברה חמורה יותר מהעברה עצמה

וַיֵּשׁ לְדַקְדֵּק וְכִי לֹא הָיָה לוֹ דֵי לַחֲרוֹת אַפּוֹ בְּעֵבֹר עֲשִׂית הָעֵגֶל לַחֹד בְּלִי מַחֲלוֹת. אֲמַנְם יֵשׁ לוֹמַר עַל פִּי מַה שְׁיִשְׁמַעְתִּי פְרוּשׁ הַגְּמָרָא (יומא כט.) קָשָׁה הַרְהוּרֵי עֲבָרָה מְעַבְרָה, פְרוּשׁ יֵשׁ מִי שְׂבָא לְדֵי מְכַשֵּׁל שְׂעֵבֵר עֲבָרָה חֵס וְשְׁלוֹם, מְכַל מְקוֹם יֵשׁ לוֹ חֲרָטָה מִיָּד אֲחֵרֵי שְׂעֵבֵר עָלָיו רִיחַ שְׁטוּת וּמִתְאֹוֶנֶן עַל מַה שְׂעֵבֵר, אֲבָל מִי שֶׁהוּא רָשָׁע גְּמוּר, לֹא דֵי שְׂאִין מִתְחַרְט רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אֲלָא אֶף רִיחוֹ בְּקִרְבּוֹ שְׁמַח בַּהּ שְׁמַלְא תְּאֹוֹתוֹ וְאִינוּ עֲצֵב כָּלֵל.

עַל זֶה אָמְרוּ חַז"ל קָשָׁה הַרְהוּרֵי עֲבָרָה מְעַבְרָה דִּיִּיקָא, הַרְהוּרִים שְׂיֵשׁ לוֹ אַחַר עֲבָרוֹ הָעֲבָרָה, וְקָאֵמַר הַגְּמָרָא (ע"ב שם) וְסִימְנָךְ דְּנָא דְחֵלְא, חֲבִיּוֹת שֶׁל חֶמֶץ יֵשׁ לוֹ רִיחַ קָשָׁה אֲחֵרֵי כְּלוֹת הַחֶמֶץ מְמוּנֵי יוֹתֵר מִקְדָּם, עַד כָּאֵן שְׁמַעְתִּי.

וַיְזוּהוּ שְׂאֵמַר הַכְּתוּב וַיֵּרָא אֶת הָעֵגֶל, 'אֵת' לְרַבּוֹת אֵתָא מַה שְׂעֵשׂוּ עִם הָעֵגֶל, וְהִינוּ כְּדַרְרָשִׁינֵן (תַּחֲוּמָא כ) שְׁנִכְשְׁלוּ בְּעֵרִיּוֹת, וְאֵף עַל פִּי כֵן וּמַחֲלוֹת', נִתֵּן שְׁמַחָה בְּלִבָּם אֶף אֲחֵרֵי הָעֲבָרָה, וַיַּחַד אֶף מִשֵּׁה וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֶת הַלֶּחֶת וַיִּשְׂכַּר אֹתָם 'תַּחַת הַהָר' – בְּשִׁבְלֵי הַהַרְהוּרֵי שְׁהִיָּה אַחַר כָּף, וְדו"ק (פרשת כי תשא):

וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתֶם וְאִם אִין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ (לב לב)

והביטו אחרי משה עד באו האהלה (לג ח)

תורות ועבודות מבית רבותינו

רבי יואל מסאטמר זיע"א

חשדו למשה רבנו שלא התפלל כראוי על כנסת ישראל

פֶּרֶשׁ [הגה"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע] פֶּעַם הכתוב והביטו אחרי משה, ודרשו חז"ל (סנהדרין קי.) מלמד שחשדוהו באשת איש, ולכאורה יש להבין דהיאך יתכן לחשד את משה בדבר כזה.

אָמַנְם יתכן דהנה ידוע דהנִסְתָּ ישראל נקראת 'אשת איש' של הקדוש ברוך הוא, על שם הכתוב 'כי בעלניך עשיך ה' צבאות' (ישעיה נד ה), והקדוש ברוך הוא נקרא 'איש' על שם הכתוב 'ה' איש מלחמה' (שמות טו ג).

והנה הקדוש ברוך הוא אמר 'ואשמידם ואעשה אותך לגוי גדול', והחשדו את משה שנתרצה לכך שיצא ממנו גוי גדול, ובשביל זה לא התפלל על בני ישראל כראוי, וזהו הכוונה באמרם שחשדוהו באשת איש – הינו שחשדו למשה שלא התפלל כראוי על הנִסְתָּ ישראל הנקראים אשת איש של הקדוש ברוך הוא (תמר יפרח, הג"ה אות קח, ד"ה ופירש):

וראית את אחרי (לג כו)

מעין החכמה

רבי אשר גבני מאוסטרז'א זיע"א

'וראית את אחרי' – בכל עת על האדם לחוש שיש לו עדין מה להתקדם בעבודת הבורא

זֶה ידוע שאשה נקרא היראה כמאמר הכתוב 'אשה יראת ה' וכי' (משלי לא ל). ובכל כך שלא יעמד על מקום אחד ביראתו ואהבתו, רק ילך ממדונה למדונה.

אלא לעשות נחת רוח ליוצרים, ומלאכי מעלה אלו היו יכולים לקרב את הקץ:

ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה (והיו כל מאן דהדר בתנוכא בלב שלים קדם ה' הוה נפיק למשכן בית אולפנא המבוא למשריתא מודי על חוביה ומצלי על חוביה ומצלי ומשתבק ליה, תרגום יונתן) (לג ז)

מהר"א מבעלזא

רבי אהרן מבעלזא זיע"א

יש החוזר בתשובה על עונותיו ומקבל עליו להטיב מעשיו, ויש תשובה גדולה למו שלא הטא שבכל יום משיג יותר ומצטער על האתמול שלא היה כמו היום

יש שתי מיני תשובות, תשובה של כל אדם שמתחרט על חטאיו ומקבל עליו מכאן ולהבא לילך בדרך הישר, אָמַנְם ישנו תשובה גדולה מזו, והוא תשובת האנשים שאינם חוטאים חס ושלום, רק שבכל יום ויום שמשגיגים יותר ומכוונים תפלתם ביותר פגנות ויחודים, אָז מצטערים מאד על יום האתמול שלא היה כל כך בכונות ויחודים כמו היום, וכן דרכם מדי יום ביומו.

וזהו הפונה בתרגום יונתן מודי על חוביה, הינו התשובה האחד שצריך להתודות ולשוב על חטאיו, ומצלי על חוביה הינו התשובה השנייה, שאינו צריך להתודות על חטאיו חס ושלום, אלא מצטער על יום האתמול שעבר בלי פגנות ויחודים כל כך, ומגעגע על להבא, ומתפלל אל השם יתברך שיעזור לו שיוכל לבון הפגנות ויחודים בשלמות, וזהו ומצלי על חוביה, שמתפלל על זה, וזהו הפונה גם בפסוק והיה כל מבקש ה':

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א'

כדורו של רבי התר לכתב תורה שבעל פה

אפשר לרמוז, דהנה תורה שבעל פה לא נתנה רשות לכתב עד בימי רבנו הקדוש עליו השלום, שראה שנתמעטו הלכות והולכת תורה שבעל פה ומשתפחת, ועמד וכתבה לקיים 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' (תהלים קיט קכו). והנה, אם לא היה לו רשות מאת ה' אינו יכול לכתבה, כי קשה הדבר חס ושלום לעבר על צווי ה', אלא ודאי רוח ה' דברה בו ועל פי ה' עשה מה שעשה:

בפסוק זה נרמז טעם ההתר כדי שלא תשתכח התורה

ואפשר דזה רמזו במקרא הנה, ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה, היא תורה שבעל פה, ומה שאמר האלה למעוטי תורה שבעל פה, דוקא תורה שבעל פה, אכל תורה שבעל פה לא נתנה לכתב. וזהו שאמר כי על פי, דהינו תורה שבעל פה לא תהיה כי אם בעל פה ולא תכתב. באמת, בימי רבי שיתמעטו הלכות, הרשות בידו לכתבה.

וזה רמזו בראשי תבות פי הדברים, והוא: 'הודיה הנשיא רשות בידו פשוטה לכתב דברי משנה. והמקרא נותן טעם על מה שנתנה רשות לרבי לכתבה, משום דעל פי הדברים האלה, שהם שתי תורות, תורה שבעל פה ותורה שבעל פה, כרתי אתך ברית ואת ישראל, ובזמן רבי יתמעטו הלכות, ואם לא יכתבה תשתפח חס ושלום מישראל ונמצא לא נתקיים הברית, לכן באותו הזמן הרשות בידו לכתבה. נמצא דכל דבר נרמז ונמסר למשה רבנו עליו השלום:

וזהו 'וראית את אחרי', הינו שכל אות ואות הוא שמו של הקדוש ברוך הוא, ומה שאדם רואה אלקית באותיות הקדושים לא יהא בעיניו אלא בבחינת אחוריים, פרוש שלא יהא חשוב בעיניו שפכר השיג אלקית בשלמות, אלא יבין שנה אינו אלא בבחינת אחוריים – ואסור לילף אחורי אשה, לכך צריך לילף אחר פנימיות היראה (ישעיה נה ד"ה דרשו ה' בהמצאו):

ויעבר ה' על פניו ויקרא (לד ו')

ראשית חכמה

רבי אליהו די ווידאש זי"ע א'

'יעשו לפני כסדר הוה' – התנהגות על פי הי"ג מדות

ושמעתי משם הגאונים כי על פונה זו אמרו במסכת ראש השנה על 'ויעבר ה' על פניו ויקרא', אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתיב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא בשליח צבור והראהו למשה ואמר לו כל זמן שישראל יעשו לפני כסדר הנה אני מוחל להם, עד כאן לשונו.

והדבר קשה שהרי אנו רואים שכמה פעמים אנו מזכירין י"ג מדות ואינם נענים. אלא אומרים הגאונים, כי פונת 'יעשו לפני כסדר הנה' אין הפונה לכד על עטיפת טלית, אלא שיעשו סדר המדות שלמד הקדוש ברוך הוא למשה שהוא אל רחום וחנון, דהינו מהו רחום אף אמה תהיה רחום וכו', וכן לכל י"ג מדות:

ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל (לד כז)

בשם רבי יוסף שווארץ אב"ד באניאדה מכתב יד אביו רבי נפתלי שווארץ זצ"ל):

אנקת רבנים

רבי מרדכי מלעכוֹביטש זיע"א

אכילת 'קאשע' בשבת סגלה נגד כעס

הלכוֹויטשער זצ"ל אָמר: אַכילת 'קאשע' בשבת היא סגלה נגד כעס. וכשָאָמרו דָּבָר זֶה לְפָנַי חֲבָרוּ הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי אֶשֶׁר מִסְטוּלִין, אָמַר שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ עַל זֶה שׁוּם מְקוֹר, אֲלֵא שְׂפִינֵן שֶׁהַלְכוֹויטשער אָמַר כִּן 'אִיו דָּאס אַזוי גּוֹנָרען' [זֶה נִהְיָה כִּן].

וכדאיתא בגמרא (סנהדרין ק.) ברבי יוחנן שְׁדַרְשׁ עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְהִבְיָא אָבְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת שֶׁהֵם שְׁלֹשִׁים אָמָה וְכוּ', לְגַלְגַּל עָלָיו אוֹתוֹ תַּלְמִיד. לְיָמִים הַפְּלִיגָה סְפִינְתוֹ בַּיָּם וַחֲזִינָהוּ לְמַלְאָכֵי הַשָּׁרַת דְּמִנְסְרֵי וְכוּ', אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן אֲלֵמְלֵא לֹא רְאִיתָ לֹא הָאֲמֶנֶת וְכוּ', וּבְנֹדָאֵי אוֹתוֹ תַּלְמִיד לֹא הָיָה קָטִיל קָנִי בְּאַגְמָא, אֲלֵא שְׁלֹא רָאָה לְזֶה שְׂרָשׁ לְמַעְלָה, אֲבָל הָיָה לוֹ לְהֶאֱמִין שְׂרַבִּי יוֹחָנָן בְּמֶאֱמָרוֹ הַמְּשִׁיב דְּבָר זֶה עֲכָשׁוּ 'אוֹן סְאִיו אַזוי גּוֹנָרען':

בצלים וביצה

לקוטי אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

אלו ידעו מעלת אכילתו היו משלמים על כך

הרב הקדוש רבי דוד בידערמאן אָמַר בְּשֵׁם הָרַב הַקְדוֹשׁ רַבִּי פִּנְחָס מְקָאָרִיץ זִי"ע: אֵלּוּ יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֵת מַעְלַת מֶאֱכָל בִּיצִים וּבְצֵל בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ, הֵיוּ מְשַׁלְּמִים 'גְּאֻלְדֵּנֶע רַעַנְדִּיל' עֲבוּר הַבִּיצָה:

ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה (לג)

מתשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי הענוה זכה למסוה

צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן, בְּמָה זָכָה מֹשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְמִסּוּהָ, וְלָמָּז רוּמֵז הַמִּסּוּהָ הַזֶּה. וְאֶפְשָׁר לְרַמֵּז דְּבִשְׁבִּיל הָעֲנוּה שֶׁהָיָה עָנּוּ מֹשֶׁה עַל כָּל בְּאֵי עוֹלָם, זָכָה לְמִסּוּהָ זֶה יוֹתֵר מִבְּנֵי הָעוֹלָם. וְהָעֲנוּה נִרְמָזת בַּמִּסּוּהָ, דְּמִ"ס וְסִמְ"ךְ שְׁבַמִּסּוּהָ אוֹתִיוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהֶם הֵם נו"ן וְצִי"ן, וְעַם ר"וה הָרִי 'עֲנָה'. עוֹד, 'עֲנָה' בְּמַלּוּי צִי"ן נו"ן וְא"ו ה"ה סוֹפֵי תְבוּת הַמַּלּוּי גִּימְטְרִיָּא מִסּוּהָ, לְרַמֵּז דְּעַל יְדֵי עֲנָה זָכָה לְמִסּוּהָ:

שבת קדש – מאכלי שבת

קאשע

עשור צחצחות

רבי אורי מסטרליסק זיע"א

על ידי אכילת 'קאשע' מתרצים כל הקושיות

המנהג בְּפוֹלִין לְאָכַל רֹטֵב עִם קֹאשֶׁע בְּשַׁבַּת, וְשִׁמְעֵתִי בְּשֵׁם הַקְדוֹשׁ מִסְטְרִלִּיסק שְׁבֻזָּה שְׂאוּכְלִין הַקֹּאשֶׁע מִתְרַצִּין כָּל הַקּוֹשִׁיּוֹת. וְנִרְאָה לְעֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי הַפְּרוֹשׁ, לְפִי מַה שֶׁכְּתוּב בְּכַנִּי 'שִׁשְׁכָר' (מאמרי שבתות מאמר א אות ו) 'שַׁבַּת' גִּימְטְרִיָּא 'קֶשֶׁא רַפְּיָא' וְעִינֵן שֵׁם כְּפוּנוֹתוֹ. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּמַבְאָר (וזהר ח"ב קלה): 'כָּל דִּינִין מִתְעַבְרִין וְנִמְתְּקִין', וְזֶה עִנֵּין קֶשֶׁא רַפְּיָא – שֶׁהַקּוֹשִׁיּוֹת נִמְתְּקִין וְנִעְשִׂין רַפִּין. וְאִם כֵּן לְרַמֵּז זֹאת אוּכְלִין הַקֹּאשֶׁע לְהוֹרוֹת שְׁכָבוֹד שַׁבַּת גוֹרֵם שְׁמִתוֹרְצִין כָּל הַקּוֹשִׁיּוֹת וְנִעְשָׂה מְקֶשֶׁא רַפְּיָא (עשר צחצחות מערכת רבי אורי מסטרליסק

טעמי שבת שלא היו במן

טעם [מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל] על מנהג ישראל קדשים שנהגין לאכל בשבת בצלים ושומים. כי הנה חיב אדם לענג את השבת קדש בכל מיני תענוגים שישנן בעולם, וכמו שאמר הכתוב 'וקראת לשבת ענג' (ישעיה נח יג).

דהינן שצריך לאכל כל מיני מאכלים ולשתות כל מיני משקאות טובים שישנן בעולם, ואז הוי בכלל מענג את השבת בשלמות, כיון שמענג את השבת כל כך עד גדר שלא ימצא עוד בעולם שום תענוג ושום הנאה שלא יהנה ממנה בשבת קדש.

אמנם יקשה, הלא זאת אי אפשר לקיים להשיג שיהיו לו כל מיני מאכלים ומשקאות שישנן בעולם עד גדר שלא ימצא עוד שום מאכל ומשקה שלא יהיה לו.

אמנם האמת היא שתבשילי שבת שמכינים לשבת יש בהם טעם מן. והנה המן היה כולל כל הטעמים שבעולם, ונמצא יוצא אדם ידי חובתו בתבשילי שבת על כל מיני מאכלים ומשקאות שישנן בעולם.

והנה זאת ידוע (כמדובר א ה) שהמן היה כולל כל הטעמים שבעולם, רק טעם שומים ובצלים לא היה במן, כדי שלא יזיק למעבדת כידוע, ועל כן צריך לאכל שומים ובצלים בשבת, כדי להשלים ענג שבת בכל מיני טעמים שבעולם (גאולת ישראל, טעמי מנהגים):

רזא דשבת

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א

טעם אכילת דגים בצלים ושומים כדי לתקן תלונת בני ישראל עליהם

זכרנו את הדגה אשר נאכל וגו', ואת הבצלים ואת השומים (כמדובר יא ה). הנה ממנהגי

אמרי צבי

רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א
'בצלים' מלשון 'באצאלין' - לוי עלי ואני פורע

מאבי אדוני זקני הרב הקדוש מורנו הרב יחזקאל מקאזמיר זיע"א, טעם למה אנו אוכלים בצלים בשבת קדש, דהנה על שבת קדש אמר הקדוש ברוך הוא לוי עלי והאמינו בי ואני פורע (ביצה טו.), ו'בצלים' הוא בלשון אשכנז 'באצאלין', הוא פריעת חוב, ולכך אנו אוכלים 'בצלים', לרמז למאמר הקדוש ברוך הוא לוי עלי ואני פורע, שהשם 'תברך' פורע על חוב של שבת קדש:

צמה דוד

רבי דוד מזאבלטוב זיע"א
'שבת' ראשי תבות שבת בצלים תאכל

'שבת' ראשי תבות שבת בצלים תאכל. והפוננה, הידוע דשבת נקרא תבלין (ראה שבת קיט.), ומדרך הטבע תבלין אינו ראוי לאכילה לבדו, רק שממתיק המאכל, והשבת יש בכחו להמתיק כל התבלין שיהיה ראוי לבדו:

קדשת נפתלי

רבי נפתלי ממעליץ זיע"א

'ביצים' ראשי תבות מקנה ישראל ה' מושיע בעת צרה

בשבת קדש המנהג לאכל ביצים, והטעם, כי 'ביצים' ראשי תבות מקנה ישראל ה מושיע בעת צרה:

לקוטי אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

מנהג אכילת שומים ובצלים כדי להשלים

ובמוצאי שבת קודש לסעודת מלנה מלכה עושים מאכל 'בארשט', כי רש"י הקדוש כתב אבטיחים 'בין קיש', וכן בתפארת ישראל (כלאים פ"א מ"א) (רוטע ריבען), ועל ידי זה התפשט המנהג בישראל קדושים.

טעם נוסף לאכילתם

ואפשר לומר עוד טעם, הואיל ומפרש בקרא מאכלים האלו שחביב וחסוב הוא, על פן לוקחים אותם לזכר מצוה (פענן הדור מצוה):

בני ישראל לאכל בשבת קודש דגים וגם שומים ובצלים, וסודות נפלאים בזה.

ואפשר לתת עוד טעם, כדאימה במדרש פ"שת בשלח (שמו"ר כג ג) שהצדיקים בדבר שמקלקלין בזה הם מתקנים. ובאשר חטאו בהזכרת שמות מאכלים האלו, לכן מתקנים בזה שאוכלים אותם לשם מצוה לכבוד שבת קודש.

טעם אכילת בארשט במלנה מלכה

אוצרות גאוני הדורות

הגאון מהריעב"ץ דיום מילתו של משה רבנו ע"ה ביום י"ד אדר, על פן קבעו יום י"ד ליום שמחה ליהודים. אם פן בשנה מעברת יש לעשות ביום י"ד שבאדר ראשון יום טוב, פ"ן שבאדר ראשון נולד משה רבנו ע"ה כדאימה בגמרא הנ"ל [וכו].

זכר לקבלת התורה ברצון

עוד יש לומר טעם על פי דאמרינן בגמרא (מגילה ה:), משתה ושמתה קבלו עליהו, יום טוב לא קבלו עליהו. דמרדכי ואסתר רצו לעשות גם זכר לקבלת התורה ברצון שהיתה בימים ההם, כי המשתה והשמחה היא זכר להצלה ממנות לחיים, ורצו שהיה יום טוב זכר לקבלת התורה, והם לא רצו לקבל עליהם יום טוב, כי אז לא היה הכר למשתה ושמתה, לכן בשנה מעברת שיש שתי אדר אז אפשר לעשות זכר לשניהם, לכן עושין יום טוב גם באדר ראשון זכר ליום טוב שרצו לעשות משום קבלת התורה.

פורים קטן

חתן סופר

רבי שמואל ארנפלד זצ"ל

זכר לנס פורים שארע באדר הראשון

ומה שנגאה לי על מה שצריכין לעשות זכר לנס באדר הראשון הוא, כי בגמרא (מגילה ו:) איתא 'לקים את אגרת הפורים הזאת השנית' (אסתר ט כד) אדר שני, וקשה בפשט הכתוב, וכתב המהר"ל מפראג כי באותה שנה היה המעשה והנס באדר ראשון ועשו בו יום טוב, ואחר פן נתעברה השנה, ושלחו מרדכי ואסתר שייעשו גם באדר שני פעם השנית.

ולפי דברים האלה מיד בשנה הראשונה נעשה פורים באדר ראשון, על פן נשאר פן לעשות בכל שנת עבור על כל פנים זכר לנס באדר ראשון.

זכר למילת משה רבנו ביום י"ד אדר ראשון

ולפי מה דאימה בגמרא סוטה (יב:) דאומה שנה שנולד משה רבנו ע"ה היתה שנה מעברת ומשה נולד ב' אדר ראשון, וכתב

תורה תכלין, והיצר הרע נקרא אכן נגף, וזה שאמר ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם ראשי תבות אכן, לומר שלא ישלט בהם היצר הרע וכאמור.

זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל. העשיר לא ירבה והרל לא ימעיט ממחצית השקל (ל יג-טו)

רבי יעקב מולכו זצ"ל

(הובא ב'נחל קדומים' להחיד"א)

מחצית השקל יש לתת בפעם אחת

קשה, מאחר שהקפידה התורה על שעור הנתונה ואמרה "זה יתנו וגו'" מחצית השקל" מדוע הצרכה התורה לצוות "והרל לא ימעיט", והרי פשוט שלא יצא ידי המצוה אם יתן פחות מן השעור שהצטווה.

ונראה לבאר בהקדים מה שכתב הרמב"ם בהלכות שקלים (פ"א ה"א), ואינו נותנו בפעמים רבות היום מעט ולמחר מעט, אלא נותנו בלו באחת בפעם אחת. ולפי זה אפשר שלזה רמז הכתוב באמרו "והרל לא ימעיט ממחצית השקל" בעת נתינתו, כלומר, שלא יתננו מעט מעט אלא מחצית השקל בנתינה אחת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימתו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדרתם (ל כא)

לקוטי חיים

רבי חיים נייז זצ"ל

סגלת נטילת ידיים לעשירות

נראה לי מזה רמז למאי דאיתא בשבת (סב:) מימרא דרב חסדא, והביאו בשלחן ערוך (או"ח סי' קנח ס"ו), אף על פי ששעורם

פרשת כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' כפקד אתם ולא יהיה בהם נגף כפקד אתם (ל יב)

פה אליהו

רבי אליהו חמוי זצ"ל

סגלת למוד התורה

אפשר לרמוז על פי מה שאמרו ז"ל (מנחות ק"ג) על פסוק (ויקרא ו יח) 'זאת התורה לעלה למנחה', שכל העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה. וגם ידוע שהתורה נקראת ראש, דכתיב (משלי ח כג) 'מעולם מראש'. וכן נקראת ראשית, דכתיב (שם פ ח כב) 'ראשית דרכו', ודכתיב (בראשית א א) 'בראשית ברא אלהים' בשביל התורה שנקראת ראשית. גם ידוע מה שאמרו ז"ל (תנחומא יתרו ג) על פסוק (שמות יז ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל בריפדים', על שרפו ידיהם מן התורה, ואמרו ז"ל (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו על תורה פורקים ממנו על מלכותו כו'.

וזה שאמר הפסוק כי תשא את ראש היא התורה שנקראת ראש, תשא עליך על הנתנת לבני ישראל דכתיב (דברים לג ד) 'תורה צוה לנו משה', יהיה לך פמה תועליות, אחד לפקדיהם, רצה לומר חסרון, כמו (במדבר לא מט) 'ולא נפקד ממנו איש', שלא יחסירו המלכות את ממונך. תועלת ב' בלמוד התורה, ונתנו איש כפר, רצה לומר שיעלה עליך כאלו הקרבנות קרבן כפרה. תועלת ג' נפשו, שעל ידי למוד התורה מתקן נפשו, ובלבד שיהיה לומד תורה לשם שמים, כמו שאמרו (יומא עב:) זכה נעשית לו סם חיים, וזה שאמר לה' שיהיה לומד תורה לשם ה' לשם שמים. תועלת ד' שעל ידי למוד התורה מבטל את היצר הרע, וכמו שאמרו (קידושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי לו

וַיֹּכַח בהקדים את המדרש (ב"ר יא, ה), שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא, אם מכבד ה' את השבת, איך מוריד הוא גשמים בשבת, הרי בזה הוא מוציא מרשות לרשות. ענה לו רבי עקיבא, אמשל לך משל למה הדבר דומה, לשנים שהיו גרים בחצר אחת ולא ערבו, אינם יכולים לטלטל מהבית לחצר, אף אם אדם אחד גר בחצר, הרי מתר לו להוציא מהבית לחצר. כך ה', מאחר שכל העולם פלו שלו, ואין אחר שתף עמו, לכן לא שׂף בו אסור הוצאה מרשות לרשות, שהכל רשותו. נמצא, שמהורדת הגשמים בשבת יש הוכחה שכל העולם פלו הוא של ה' לבדו.

וּמַתְּשׁוּכְתּוֹ של רבי עקיבא תבארו דברי רשב"י בגמרא שבת (קח:), 'אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתם מיד נגאלים'. כי בשמירת השבת מצהירים הם שה' יחיד בעולמו, שהרי אם היו סוכרים שיש עמו שתף ח"ו, הנה קשה היאך מוריד ה' גשם בשבת, הלא שנים שגרים בחצר אחת אסורים להוציא מרשות האחד לחצר. וכיון שבעוון עבודה זרה חרב המקדש, כמבאר בגמרא יומא (ט), אם פן בשמירת השבת של ישראל, יוצאת הכרזה שה' יחיד בעולמו, ומתקנים בזה ישראל את עון עבודה זרה שביית המקדש חרב בגללו, ועל פן מיד נגאלים.

וּלְפִי זה יש לבאר מה שאמר הכתוב "אף את שבתתי תשמרו", שכל הפסוק למעט ולומר, שאף אם עם ישראל ישמרו רק "את שבתתי", הינו שתי שבתות, די בזה "כי אות" וסימן "היא", לכך ש"אני ה'" יחיד בעולמי, ועל פן אני "מקדשכם" ואגאל אתכם.

וּכְזֶה מבאר סמיכות הצווי על השבת למעשה חטא העגל, כי עם ישראל אמרו על העגל "אלה אלהיך ישראל" (שמות לב, ד), ודרשה הגמרא בעבודה זרה (נ:): 'מלמד שאווי לאלוהות

[של נטילת ידיים] ברביעית יוסיף לטל בשפע, דאמר רב חסדא אנא משאי מלא חפני מיא, ויהבי מלא חפני טיבותא (-נטלתי מלא חפנים מים, ונתנו לי מן השמים מלא חפנים של טובה), עיי"ש.

וְעַל זה רמזה גם פן התורה הקדושה, ורחצו ידיהם לשון רחיצה, הינו לרב בדרך הרחיצה בכל מקום, לא בדרך הדחה בעלמא, ועל זה פתוב אחר כך והיתה להם 'חק' עולם, על דרך שאמר בבבצה (טו), ממאי דהאי 'חק' לישנא דמוזני היא, ואמר שם מהפתוב 'הטריפני לחם חק'י כו', ע"ש.

הַכִּי נמי מבטיחה על זה תורתנו הקדושה, שפאם ירחץ את ידיו בדרך רחיצה, ולא בדרך הדחה בעלמא, אזי והיתה להם 'חק' עולם כו', פרוש יהיה להם פרוסתם בשפע כל ימי חייהם, ואין דבר שלא ירמו באורייתא.

וְאֵתָּה דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֵת שַׁבְּתֵי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הִיא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם. וּשְׁמַרְתֶּם אֵת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם מַחֲלִילָהּ מוֹת יוֹמֵת (לא יג-יד)

בְּרוּךְ מְבַנִּים

רבי ברוך בירושלמי זצ"ל

שמירת השבת מכפרת על עבודה זרה ומביאה את הגאולה

יש להתבונן, שהרי מבאר בירושלמי ברכות (פ"ט ה"ה, ועי' סנהדרין טז), שכל מקום שפתוב "אף", בא הפתוב למעט, ואם פן מה בא הפסוק למעט באמירת "אף את שבתתי תשמרו". עוד יש להבין, מהו הטעם שנתן ה' לצויו על שמירת השבת "כי אות היא", עוד יש להבין מדוע נסמך הצווי על שבת למעשה חטא העגל.

**ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני
לחת העדת (לא יח)**

מעשה נסים

רבי נסים הבהן זצ"ל

על ידי שמירת השבת נתבטלה טענת המלאכים שהתורה שיכת להם משום 'דינא דבר מצרא'

יש לדקדק מפני מה נסמכה שמירת שבת אל 'ויתן אל משה' וכו'. ואפשר לתת טעם על פי מה שפיתחו המפרשים ו"ל שהמלאכים היו טוענים על ישראל טענת דינא דבר מצרא כשקבלו התורה, והקב"ה הקדים לצוות את ישראל מצות שבת, ואמרו ו"ל (שבת קיט:) המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו כאלו נעשה שמהם להקדוש ב"ה במעשה בראשית, לפי שהמתפלל ואומר ויכלו ודאי הוא שומר השבת, דאם לא כן מאי אהני ליה. והנה השמה קדם לכן המצר כמו שפיתחו הפוסקים ו"ל, ובהן בטלה לה טענת דינא דבר מצרא שטענו המלאכים, וזה שאמר 'ושמרו בני ישראל את השבת' וכו', ועל ידי זה ויתן אל משה.

**ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה
אותך לגוי גדול. ויחל משה את פני ה' אלהיו**

(לב י-יא)

אנקת רובל

רבי יוסף אוהיון זצ"ל

רמזות הקב"ה למשה שימליץ על ישראל לי צוית ולא להם

אם אפשר לפרשו בסגנון זה, וכמדומה לי ששמעתי שמץ מנהגו, והוא על פי מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שמ"ר מ ה) שבעשית העגל הליץ משה רבנו עליו השלום

הרבה. לזה סמך את הצווי על השבת, לומר, שעל ידי שמירת השבת, מגלים עם ישראל שה' הוא יחיד בעולמו ואין שתף עמו ח"ו, ומכפרים על עון העגל שרצו בו אלהות הרבה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לי ליטונה

רבי יטונה הלוי זצ"ל

ה' שלח את משה שיאמר לישראל שיכוננו בשמירת השבת לשם מצוה

מוכא במקילתא דרשב"י (ע"ה פ), שצוה הקב"ה למשה שיודבר הוא דוקא עם ישראל, ולא ישלח שליח. וקשה, מדוע רצה ה' שמשה יאמר בעצמו לבני ישראל את מצות השבת, ולא על ידי שליח.

ויראה לבאר, בהקדים את דברי המדרש (ש"ר א, כח), כי 'בשעה שהלך משה ואמר לפרעה, מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיך, אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים. אמר לו, לך ועשה להם כמו שתאמר, הלך משה, ותקן להם את יום השבת למנוחה'.

ואפשר, כי מאחר שפבר הרגלו ישראל בשמירת שבת בעודם במצרים, אם כן לא אמר ה' למשה שיצונו על שמירת השבת, אלא רק לזרום לשמר את השבת לשם מצוה, שהרי מצות צריכות פונה, וכפי שפסק מרן בשלחן ערוך (ס"ו סד ס"ד), ולא כפי שהרגלו עד כה, לשמר את השבת ללא פונה. ולכן אמר ה' למשה, שמאחר שאין זה צווי חדש, אלא 'תקוין' למה שפבר אמרת להם במצרים, לכן 'ואתה דבר אל בני ישראל', שאתה הוא שצריך 'לתקן' את דבריך הראשונים ולומר להם שמעמדה יקיימו את השבת לשם מצוה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלף מינדיו את הלחת וישכר אתם תחת ההר (לב ט)

מדרש רבנו בחיי

רבי בחיי ב"ר אשור זצ"ל

כיצד שכר משה את הלחות בלא לשאל את פי ה'

יש לתמה על משה שהיה עבד נאמן לה', היאך מלאו לבו לשבר את הלחות שהיו "מעשה אלהים" (שמות לב, טז). ואם בשביל שתטאו ישראל ולא היו ראויים לקבל את התורה, היה לו לדרש את פי ה' מה יעשה בהם. הרי, אלו שלח מלך בשר ודם ביד עבדו מכתב חתום לשרי המלכות והם מרדו בו ולא רצו לקבלו, ודאי שעל העבד להחזיר את המכתב למלך, ולא לקרע את המכתב ולנהג בו מנהג בזיון.

ונראה לבאר על פי המובא בירושלמי תענית (פ"ד ה"ה), שמשקל הלחות היה ארבעים סאה, ומחמת הכתב היו הלחות קלות, ויכול היה משה להחזיקן, וכיון שפרח הכתב, בחטא העגל, כבדו על ידיו של משה ונפלו ונשתברו. ומטעם זה נאמר בתחלה 'יד' בלשון רבים, "ושני לחת הערת ביד משה" (שם לה, כט), כלומר, שבתחלה יכול היה להחזיקן ביד אחת, אף כאשר התקרב משה לאזור העגל שהוא מקום השמאה, פרח הכתב מן הלחות ונעשו כבדות יותר, כדגמת גוף ללא נשמה שנעשה כבד יותר מאשר בחיים חיותו, כמבאר בגמרא שבת (צד,). שהחי נושא את עצמו. ולכן נאמר "וישלף מינדיו את הלחת", 'ידיו' בלשון רבים, לומר, שאף בשני ידיו, קשה היה לו לסבלן.

ומעתה יובן, שאחר שפרחו האותיות מן הלחות, אין מקום לנהג כבוד בלוחות, שהרי כל הכבוד הראוי למכתבו של

על ישראל, ואמר להקדוש ברוך הוא, כלום אמרת לישראל אנכי ה' אלהיכם, אלא ה' אלהיך, לי צוית ולא להם.

והנה הקדוש ברוך הוא כשאמר לו 'הניחה לי ואכלם', וכי משה תפס בהקדוש ברוך הוא שלא יכלם, עד שאמר לו הניחה לי, וגם כמו שאמר במקום אחר (דברים ט יד) 'הרף ממני', אלא רמוז לו שרצה שיתפלל על ישראל (עיין ברכות לב), והבין משה מזה שהקדוש ברוך הוא רצה שיתפלל עליהם, ומה היא התפלה שאמר, זהו אומרו 'יחל'.

וזהו שאמר לו 'תברך הניחה לי', פרוש לא תאמר אלי 'לי צוית ולא להם', וזהו פונת הניחה מלת לי. ואז הבין משה [רמזות הקב"ה שיתפלל עליהם] ואמר בתפלתו יחל משה את פני ה' אלהיו, וכי לא ידעין שהיא אלהיו, אלא אמר אתה ה' אלהי, דכתיב (שמות כ"ו) 'אנכי ה' אלהיך', ולי צוית ולא להם.

למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם בהרים (לב יב)

מטעם המלך

רבי חיים עמרם זצ"ל

קבלת התורה באנס

איתא במפרשים כי משה טען בעון העגל ודאנוסים היו בקבלת התורה ולא קבלוה ברצון, ואם פן אין ראוי להענישם. וזהו מה שרמז באמרו למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרג אתם, וכי תימא דלא הוצאתים ברעה רק שהם אחר כף חטאו ונתחטבו ענש, לזה אמר בהרים, דקבלתם היתה באנס על ידי כפיית ההרים שפפה עליהם ההר בגיגית.

פרשת כי תשא

זמן שמורה הוראה אם רצה שיקבלו אחרים הוראתו צריך הוא לקימה תחלה וכו', מיד נתעטף בטליתו וישב לו פזקו, והקב"ה עומד בשואל גדר עכ"ל.

והקשה יפה תאר וזה לשונו, ואם תאמר

והלא קנימא לן (ירושלמי נדרים פ"ה ה"ד) האומר קונם הנאתי על בני עירי אין אחד מהם יכול להתיר, דכלם נוגעים בדבר הם, וכאן אמר לו הקב"ה למשה לך רד מגדלתך, ואם כן נוגע בדבר הוא.

ואיתא במדרש (סנהדרין לח:) הרהר הקב"ה

דור דור ודורשינו, דור דור ומנהיגיו וכו', כלם היו בספרו של אדם הראשון, דכתיב (בראשית ה א) 'זה ספר תולדת אדם'. ולפי זה לכך אמר משה ועתה אם תשא חטאתם, ואם תאמר כבר נשבעתי אני מתיר שבועתך פנ"ל במדרש, ואם אין רצה לומר שאין אני יכול להתיר נדרך משום שאני נוגע בדבר פקושיית יפה תאר, מחני נא מספרך אשר כתבת, רצה לומר מספרו של אדם הראשון שכתבת שם שאני אהיה מנהיג על ישראל, מחני נא פי אין אני רוצה להיות מנהיגם, ואם כן אין אני נוגע בדבר ויכול להתיר נדרך אחר כך.

ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדני ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה ערף הוא (לד ט)

סייעתא דשמיא

רבי שמעיה בר' יהונתן מטומאטוב זצ"ל

מגיעת מוסר ותוכחה לקשי ערף

ולכאורה תמויה הפסוק מה זה נתינת טעם 'כי עם קשה ערף הוא'. ונראה להסביר דאיתא במדרש ובקלקוט לא עשו ישראל העגל כי אם ערב רב, דכתיב חטא העם הזה וכל מקום שגאמר 'עם' הוא ערב

המלך, הוא בגלל פתיבתו של המלך, וכיון שבחטא העגל פרה הכתב ונעשו הלחות חלקות, לכן החליט משה להשליכן מיד ולשברן. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה (לב יז)

מי מנוחות

רבי רפאל בירדוגו זצ"ל

שכחת התורה מפאת עון העגל

מלכד פשט הפתובים, ירמו שאמר 'הושע על דרך נבא ולא ידע מה נבא', שעל ידי העגל נשתברו הלחות והיתה שכחה בתורה, ששמנה גתהו מחלוקות רבות בתורה (עירובין נד.). וזהו קול מלחמה במחנה, שגלחמים זה עם זה בדיני התורה.

ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת (לב לב)

מחשבת מרדכי

רבי מרדכי בנעט זצ"ל

בקשת משה לרדת מגדלתו כדי שיוכל להפר שבועת הקב"ה ולא יהיה נוגע בדבר

כדי להבין מה שאמר משה 'מחני נא מספרך' נקדים מדרש פרשה זו (מג ד), דבר אחר ויחל משה, אמר רבי ברכיה משום רבי חלבו שהתיר נדרו של יוצרו, כיצד בשעה שעשו ישראל את העגל עמד משה ומפיס להקב"ה שימחל להם. אמר לו, משה כבר נשבעתי (שמות כב ט) 'זבח לאלקים יחרם', ודבר שבועה שיצאה מפי איני מחזירה. אמר משה, רבוננו של עולם, ולא נתת לי הפרה של נדרים ואמרת (במדבר ל א) 'איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לא יחל דברו', הוא אינו מיחל אבל חכם מיחל את נדרו בעת שישאל עליו, וכל

אָלָא שְׁחַז"ל רָאוּ דְהִיָּה לֹו לֹומֵר 'שְׁבַת וְנַפְשׁ',
 הִיוּ"ד יְתֵרָה גְרָמָה לְדִרְשׁ 'וַיִּנְפֹּשׁ' שְׁאַחַר שְׁיַצָּא
 הַשְּׁבַת יוֹצֵאָה הַנֶּפֶשׁ יְתֵרָה דְאִזְלָה לָּהּ [וכו'].

קריאת השם 'קדושא רבא' על שם קדשת
 הנשמה יתרה המופיעה בבקרו של יום השבת

ועל זה נראה לי ש'קראו בגמרא (פסחים קו.)
 לקדוש היום 'קדושא רבא' והוא הקטן,
 מלבד מה שאמרו המפרשים ו"ל ש'קראו קדושא
 רבא על ד'רף סגי נהור כי קדוש קטן הוא,
 או קראו קדושא רבא לפי שברכת בורא פרי
 הגפן מצטרפת עם כל קדוש וקדוש. אבל
 הנכון בעיני ש'נקרא 'קדושא רבא' על שם
 הקדשה רבא ויתירא הנוספת בעולמות כללם
 בהפתח בבקר ש'ערי הצון, ואז נכנסת נשמה
 יתרה באדם כדלעיל.

רב, רק על מה נענשו ישראל מפני שלא מחו
 אותם.

ואיתא ברמב"ם (דעות פ"ה ה"ו) כשם שמצוה
 לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא
 לומר דבר שלא נשמע, פרוש לצים וקשה
 ערפים אסור להוכיח אותם, כי ללעג ולקלס
 התוכחה זו בעיניהם ולא נשמעים כלל, כמה
 דאת אמרת (משלי ט ח) 'אל תוכח לץ פן ישנאך'.
והשתא מבאר הפסוק ויאמר אם נא מצאתי
 חן בעיניך אדני ילך נא ה' בקרבנו,
 'בקרבנו' דייקא בקרב ישראל, הלא ישראל
 לא עשו העגל כלל כי הערב רב, ואם תאמר
 שלא עשו פהגן על שלא מחו אותם, כי עם
 קשה ערף הוא [הערב רב], ומצוה שלא לומר
 דבר שלא נשמע כדאיתא ברמב"ם.

בסוף מזקן

רבי יאשיהו פינטי זצ"ל

השנת התורה בשבת מכה קדשת הנשמה יתרה

ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה
 מות יומת (לא יד). רמז הכתוב
 ששמירת שבת היא בתלמוד תורה, שכן דרשו
 חז"ל (תו"כ אמור פ"ח) 'ושמרתם ועשיתם',
 [ושמרתם] זה תלמוד, ועשיתם זה מעשה.

וידוע הוא מחז"ל (ירושלמי ברכות פט"ו ה"ג) לא
 נתנו שבתות וימים טובים לישראל
 אלא שיעסקו ישראל בתורה. וגש לדקדק
 בדבריהם, ש'תרי כתוב (יהושע א ח) 'לא ימוש
 ספר התורה והגית בו יומם ולילה, ומה נשתנו
 ימי שבת וימים טובים משאר הימים.

אמנם נראה לי עם מאמר חז"ל (מכילתא בשלה
 מס' דריח) 'לא נתנה התורה אלא לאוכלי
 המן', שהפנוה להיות שטודת צרכי עם ישראל
 במזונותיהם שהם קשים מעבבת למוד התורה,
 שהם צריכין לבקש ולשוטט אחר פרנסתם,

מנושאי הפרשה

נשמה יתרה בשבת

כלי חמדה

רבי שמואל לאניאדו זצ"ל

קדשת נפש יתרה כליל שבת

וכיום השביעי שבת וינפש (לא יד). להגיד בבקר
 חסדך (תהילים צב ג), הגדת חסדו יתברך
 הוא בבקר, דהינו יום שבת, שעקר קדשת
 שבת בבקר היא, שאז הב"ה ממשיך חוט
 חסדו על יראיו, ונשמה יתרה בבקר היא, כפי
 מה שקבלנו כי נפש יתרה כליל שבת, ונשמה
 יתרה בבקר, ורוח יתרה בערב לעת מנחה,
 וזהו נשמת כל חי תברך [וכו] שאנו אומרים
 בבקר על שם הנשמה יתרה הנמשכת באדם.
ועל זה נראה לי ש'נאמר שבת וינפש, שרצה
 לומר תכף לשבתה כלילה וינפש, רצה
 לומר חלק נפשות יתרות אל הראויים אליהן.

מנושאי הפרשה

שבת נוטלין אותה ממנו, שנאמר 'שבת וינפש'
 פי'ן ששבת וי אבדה נפש.

ראיתי בחלום שהייתי קורא נשמת כל חי,
 והיה כתיב בתוך הסדור שהאדם יש
 לו נשמה יתרה בצבור, ורוח יתרה בחוד חידה,
 ונפש יתרה בשביתה. והייתי מבין פרושו,
 שהנשמה יתרה באה לאדם על ידי התפלה
 שמתפלל עם הצבור דוקא, לאפוקי אם מתפלל
 ביחיד.

ורוח יתרה בא לו על ידי הפיוטים שבנשמת,
 דהיינו נשמת כל חי כו', ואל ארון
 על כל המעשים כו', 'אין צריך לך' כו'
 המיוחדים לאומנם בשבת, וזהו בחוד חידה,
 רצה לומר פיוטים של שבת שעשויים ביחידה.
 ונפש יתרה בא לו על ידי קיום מצות שביתה
 של מלאכה.

ומתוך כך הקיצתי, ומיד נפל בדעתי דהיינו
 דדייק קרא לומר שבת וינפש, לרמוז
 דעל ידי שביתה בא נפש יתרה.

דברי אברהם

רבי חיים אברהם ארנטטיין זצ"ל

הרגשת קדשת השבת על ידי הנשמה יתרה

אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם
 לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם (לא א).
 פרש רש"י ו"ל, 'לדעת' שהאמות ידעו. ונראה
 דיש לפרש גם כן תבת 'לדעת', שאתם תרגישו
 בנפשותיכם קדשת השבת בנשמה יתרה, כמו
 שאמרו חכז"ל (ברכות נו:), שבת מעין עולם
 הבא, וזהו לדעת שאתם תדעו ותרגישו כי אני
 ה' מקדשכם.

ובאובלי הפן שלא היו צריכין לבקש להם
 ומזון היה מתקנים למוד התורה מבלי שום
 מעכב וטורד, וכפי זה בזמנינו זה שאין מן
 יורד יש לבקש זכות לישראל שאינם מתעסקים
 בתורה, שהיא להיותם טרודים ונודדים ללחם
 איה.

אמנם בשבתות שמוזנותיהם מוכנים מיום
 הששי, שטרם בערב שבת ואוכל
 בשבת, ראוי להם שיתעסקו בתורה, כי השבתות
 וימים טובים הם כמו הזמן של הפן שלא
 היה להם שום טרדה מחמת המזונות, כן
 בשבתות אין להם שום טרדת המזון, כי מיום
 הששי הכינו אשר יאכלו בשבת, ואם כן לא
 נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא שיעסקו
 בתורה פי'ן שאין להם שום טרדה ועכוב
 כימות החל, ולזה צוה ואמר ושמרתם את
 השבת בלמוד התורה, כי קדש היא לכם.

והכנתי מדברי הזהר שיש נשמה יתרה בשבת
 והיא מוסיפה בינה לאדם, וילכך לא
 נתנו שבתות אלא לעסק בתורה, כי ביום
 השבת יחדש האדם חדושי תורה בכח הנשמה
 יתרה, שהנשמה יתרה היא מוספת קדשה באדם
 ויכול להשיג בתורה ביום השבת מתוך הנשמה
 הקדושה שבו יותר מהשגתו בחול, וילכך
 מחלליה לנשמה יתרה בדברי חול מות יומת,
 כי לא יתכן לאורח הבא אליו לחללו, ובגמרא
 (שבת קט:). אמרו 'בואו ונצא לקראת שבת
 מלכתא' שהיא הנשמה יתרה הבאה לאדם.

צמח דוד

רבי יוסף דוד משאלוניקי זצ"ל

השגת קדשת נשמה יתרה בתפלה בצבור

בפרק ב' דביצה (טו). אמר נשמה יתרה נתן
 הב"ה באדם בערב שבת, וילמוצאי

מלא העמוד

רבי אריה לייב זינץ זצ"ל

חלול נשמה היתרה בעשית מלאכה בשבת

וְשִׁמְרֶתֶם את השבת כי קדש הוא לכם (לא ד). לשון רבים, וְנִרְאָה פִּי בְשֵׁבֶת

יש לו תוספת קדושה הנשמה יתרה, נמצא שבשבת עושה מלאכה בשתי נפשות עם הנשמה יתרה גם כן, וזהו ושמרתם את השבת לרבות הנשמה יתרה, כי קדש היא לכם מרמו על נשמה יתרה כמו שכתב האלשיך.

וזהו מחלליה שני מחלליה, שאמה מחלל שבת עם הנפש ונשמה יתרה, לכן מות יומת, מיתה כפולה, ואם תאמר שאינו מאבד רק הנשמה יתרה, לכן אמר כי כל העשה בה מלאכה עם הנשמה יתרה, ונכרתה אפלו הנפש ההיא, אפלו בחינת נפש נכרת מלפניו.

בכור יעקב

רבי יעקב הכהן זצ"ל

רמז הכתוב לשתי הנשמות בשבת

וּבְיָוִם השביעי שבת וינפש, סופי תבות שתיים, דהנה אמרו ו"ל (סנהדרין צא:) על פסוק (תהלים נד א) 'קרא אל השמים מעל וכו', דהשמים כנוי לנשמה, וגם השמים גימטריא נשמה, והארץ כנוי לגוף.

וזה אמרו 'ששת ימים' דהינו ימי החל, עשה ה' לאדם את השמים ואת הארץ, דהינו נשמה אחד וקא, וגוף אחד וקא, אמנם ביום השביעי שבת וינפש סופי תבות שתיים, רצה לומר ב' נשמות, רמז לנשמה יתרה בשבת.

מעטי צדיקים

אלו הדברים בו ומקשרים עצמם אל הצדיק, בבחינת חיים, עליהם נרמז באותיות ח"י שמסביב לאות צ', מה שאין כף אלו המתרחקים ממנו, בבחינת מ"ת, לזה רומזים האותיות בשני קצות התיבה.

ענה להם הרבי מקארלין באותו ענין על פי הכתוב 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו וגו', כאשר ירצו למנות מנהיג וראש על כלל ישראל, יראו לברר להם איש כזה אשר 'כפר נפשו לה' בפקד אתם'.

פקודי, מרמזת על חסרון, כמו ויפקד מקום דוד (סמואל א כ מה). על בני ישראל למנות אלוף לראשם 'איש' שבמדה ויחסר דבר ליהודי, הוא יהא מוכן למסור נפשו

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם (ל יב)

מסוף תקופה ארכה של כשנה ומחצה, סגור הנה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א בבית המאסר, עקב משפט חמור שהיה לאחד מחסידיו. רק לאחר זמן, נתנה רשות מהעומדים על המשמר לבקרו בכלאו.

מששמע חתנו הרה"ק הבית אהרן מקארלין זיע"א כי נתן להכנס לבית הפלא, הגיע לבקרו, ואגב אורחא נכנס לבית המדרש בסדיגורא, בו פגש חסידים יראים ושלמים שהיו 'יושבים' תדיר בבית מדרשו של הרבי. **בקט** הבית אהרן שיאמרו לו איזה דבר תורה, ויענו ויאמרו, באמצע תבת 'מחצית' נמצאת האות צ', הומוזת על הצדיק,

שְׂבִים הַמְּלֹאכִים לְמַעֲלָה, וּמִסְפָּרִים אֶת שְׂרָאוֹ, לְאַחַר שְׂדֵינִים בְּשָׂמִים, בָּאִים לְמִסְקָנָה שֶׁכִּנְרָאָה הָעֲשִׂיר יוֹדֵעַ הֵיטֵב אִיךָ עֲנִי צָרִיךָ לְהִתְנַהֵג, וְהָעֲנִי יוֹדֵעַ הֵיטֵב אִיךָ עֲשִׂיר צָרִיךָ לְהִתְנַהֵג, מִמִּילָא מוּטָב לְהַחֲלוֹף בֵּינֵיהֶם, מֵעַתָּה הָעֲשִׂיר יִהְיֶה עֲנִי, וְהָעֲנִי יִהְיֶה עֲשִׂיר.

סִיּוֹם הַסִּבָּא מִשְׁפּוּלֵי בִשְׂאֵלָה אֶל הָעֲשִׂיר, "הָאִם גַּם אַתָּה הֵייתָ מִצְפָּה לְפֶסֶק כְּזֶה", הַבְּיּוֹן הָעֲשִׂיר אֶת אֲשֶׁר לְפָנָיו, מִהָרָה לְהִשְׁיֵב כִּי הוּא חֹפֵץ לְהִשְׂאֵר בְּמַעֲמָדוֹ, וְהַבְּטִיחַ לְהִיטִיב מֵעַתָּה אֶת דְּרָכּוֹ. (סרפי קודש)

נִיאֵמַר ה' אֵל מֹשֶׁה קוּחַ לֶךָ סַמִּים נָטוּף וְשַׁחֲלַת וְחֻלְבָּנָה סַמִּים וּלְבָנָה זָכָה (ל לז)

וּבְרִשִׁי, 'חֻלְבָּנָה', בְּשֵׁם שְׂרִיחוֹ רַע, וּמִנְאָה הַכְּתוּב בֵּין סַמִּי הַקְּטָרֶת, לְלַמְּדֵנוּ שֶׁלֹּא יָקֹל בְּעֵינֵינוּ לְצַרֵּף עִמּוֹ בְּאֵגוּדֹת תַּעֲנִיּוּתֵינוּ וְתַפְלוּתֵינוּ אֶת פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂיִהְיוּ נִמְנִין עִמּוֹ.

סִפּוֹר הַרְהִ"ק **רַבִּי יִשְׁטָכָר דָּב מְבַעֲלָא** זִיע"א, בְּעָרְבַ שְׁבַת קִדְשׁ, אֶרַע שֶׁהִתְפַּלֵּל הַרְהִ"ק הַבַּעַל שָׁם **טוֹב הַקְּדוּשׁ** זִיע"א תְּפַלֵּת מִנְחָה בְּשַׁעַר מֵאֵד מֵאַחֲרֵת, שֶׁלֹּא כְּדָרְכּוֹ. הַתְּלַמִּידִים הַקְּדוּשִׁים תָּמְהוּ עַל כֵּן, הַמְתִּינּוּ לְשַׁעַת הַכִּשְׁרָה, בְּהַ שְׁאֵלוֹ מִהָ קָרָה בְּאוֹתָהּ תְּפַלֵּת מִנְחָה, שֶׁכֵּה הִתְאַחֲרָה.

הַשִּׁיב לָהֶם הַבַּעַל שָׁם טוֹב, "בְּעָרְבַ שְׁבַת קִדְשׁ זֶה עֵבֶר בְּשׂוֹק פּוֹשַׁע שֶׁעֵבֶר עַל כָּל גְּבוּרֹת שְׁבַתוֹרָה, אֲשֶׁר זֶה כְּשִׁלְשִׁים שָׁנָה לֹא הִתְפַּלֵּל, וְהַבְּחִין בִּיהוּדִים הַעוֹסְקִים בְּחֻרְדָּה בְּהַכְּנוּת לְשַׁבַּת.

הַרְהוּרִי תְּשׁוּבָה הַתְּעוֹרְרוּ בְּלָבוֹ, מִהָ זֹאת הֵייתָה לוֹ, הֲלֹא גַם הוּא מִזְרַע יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ עוֹלָה עַל לָבוֹ כִּלְל שִׁישׁ שְׁבַת. נֶאֱנַח עַל

בְּעֵבֶר אוֹתוֹ יְהוּדִי, לְמַעַן לֹא יִחְסַר לוֹ מֵאוֹמָה. (אבני אפוד)

הָעֲשִׂיר לֹא יִרְבֶּה וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט מִמַּחְצִית הַשֶּׁקֶל לְתַת אֶת תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם (ל טו)

בְּהִשְׁתַּדְּלוּתוֹ עֵבֶר עֲנִיִּים וְנִזְקָקִים, פְּנֵה הַרְהִ"ק **רַבִּי אֲרִיָּה לִיִּב מִשְׁפּוּלֵי** זִיע"א הַיְדוּעַ בְּכַוּוֹ 'הַסִּבָּא מִשְׁפּוּלֵי' לְקַבּוּצַת עֲשִׂירִים, וְעוֹדֵדֵם לְהִקָּים קֶפֶת צְדָקָה מְשֻׁתֶּפֶת, שֶׁתְּסַיֵּעַ בְּקַבְיָעוֹת לְנִצְרָכִים.

פַּעַם הַבְּחִין אֶחָד הָעֲשִׂירִים כִּי עֲנִי הַנִּתְמַךְ עַל יְדֵי הַקָּפָה, עֲשֵׂה לְעַצְמוֹ מִנְהַג עֲשִׂירִים וְרַכְשׁ מְעִיל פְּרוּהָ. עֲשִׂיר זֶה הִיָּה מֵאוֹתָם עֲשִׂירִים קִמְצָנִים שֶׁלְבָם הַקְּשׁוּת לֹא נוֹתֵן לָהֶם לְתַת צְדָקָה, 'עַכְבְּרָא דְשָׁכִיב אֲדִינְרִי' (סנהדרין כט:), אֲנָשִׁים שֶׁכָּל מַעֲנִיָּהֶם בְּכַסְפָּם, וְכָל הַנְּאֲתָם לְפַתַח אֶת הַקָּפָה וְלִשְׁבַת לְסַפֵּר.

מִשְׁמַנְא הַזְדַּמְנוֹת כִּי צַד לְהַתְּפַטֵּר לְתַמִּיד מִנְתִּינֵי צְדָקָה, נֶחֱפֵז הָעֲשִׂיר אֶל הַרְבִּי, סִפּוֹר אֶת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינָיו עַל הָעֲנִי הַמְתַּנְהַג כְּעֲשִׂיר, וְהוֹסִיף, "בְּמַצָּב זֶה שֶׁהָעֲנִיִּים מְבַזְזִים אֶת כַּסְפָּם לְצָרְכֵי מוֹתְרוֹת, אֵינֶנִּי כּוֹל לְהַמְשִׁיךְ וְלְתַת צְדָקָה".

עֲנָהוּ הַרְבִּי מִשְׁפּוּלֵי, "בֹּא וְאֶסְפֵּר לָךְ מִהָ עוֹשִׂים בְּשַׁעַר זֹו בְּשָׂמֵי מְרוֹם, בֵּית דִּין שֶׁל מַעֲלָה מְתַבַּנְנִים בְּטַעֲנוּתֵיךָ כִּנְגַד הָעֲנִי, "בְּאִיזוֹ זְכוּת וּבְאִיזוֹ יִשָּׁר רּוֹצֵה הָעֲנִי לְהַדְּמוֹת אֵלִי", אִמְרַת.

שׁוֹלְחִים מְלֹאכִים לְעוֹלָמָנוּ הַשֶּׁפֶל שֶׁיִּבְדְּקוּ הַצְּדָקָה עִם מִי, וְהִנֵּה רוֹאִים שִׁישׁ הַפּוּךְ יוֹצְרוֹת, הָעֲנִי מַחְפֵּשׁ לְהַדְּמוֹת לְעֲשִׂיר וְלִהְיוֹת בַּעַל אִמְצָעִים, וְהָעֲשִׂיר שְׂאֵינוֹ נוֹתֵן צְדָקָה, מַחְפֵּשׁ לְהַדְּמוֹת לְעֲנִיִּים שְׂאֵינוֹ בִּיכְלָתָם לְתַת צְדָקָה.

החסיד, "מה החדוש, אנכי מסתופף בצל הרה"ק מויטבסק, בכח קדשתו לכלתי בקלות להתגבר, ולדחות את הנסיון.

כְּשִׁישָׁמַע זאת השתף, נענה ואמר בהתפעלות, "אם כה גדולה מעלת ההסתופפות

בצלו, עז רצוני להצטרף אליך בנסיעה אליי". הם נסעו לשבות בצל הרבי, במשך כל השבת הרגיש השתף שלא היה חסיד טעם שבת באפן נעלה ביותר, שלא טעם מעולם.

בַּעֲתָ עריכת השלחן בליל שבת קדש, לא היה יכול להתאפק עוד ואמר בלחש לחברו החסיד, "ההבדל שהנני חש בין שבת זו לשבת הקודמת, אי אפשר לתאר. מה שהרגשתי בשבת שעברה, אינו חשוב כלום לעמת הרגשתי עכשו, קדשה יתרה".

הַרְגִישׁ הרבי מויטבסק בדבריו ברוח קדשו, פנה ואמר לו, "מציינו בדברי חז"ל (סנהדרין נח:), 'גוי ששבת חייב מיתה'. וכי מה מבין גוי בשבת קדש, הוא משליך את קרדמו וזה אצלו שבת, אף אף על פי כן, החשיבו זאת חז"ל לשמירת שבת". בזאת רצה להעיר את לבו, להחשיב יותר את מצות השבת שלו. (אמרות טהורות רחמיסטריווקא)

מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה (לא יד)

פְּרִצָה בחומת השבת נפרצה בעיר ברזאן, הגויים שגלחו זקנם במספרות מדי יום, דרשו שספרום גם בשבת, כמה ספרים התפתו, ואחרים הלכו בעקבותיהם שלא להפסיד את לקוחותיהם במשך כל השבוע.

וַנִּסַּח הַרְבּ מִבְּרִזְאָן רַבִּי שְׁלוֹם מִרְדְּכַי הַכֹּהֵן זצ"ל, בעל שו"ת מהרש"ם, בעבי הקורה,

זמן את כל הספרים לאספה בה דבר עמם באהבה ובתוכחה גלויה, עד שהמס את לבם.

מצבו מקרב לבו, עד שזכה על ידי כך שסייעוהו מן השמים בעשיית תשובה אמתית.

הַתִּישָׁב בדעתו, השליך במקום עומדו את כל חפציו המוקצה שהיו על גופו, והלך מהשוך הישר לבית הכנסת, כשהוא מקבל על עצמו לשוב בתשובה שלמה.

אֲמַנָם מה יוכל איש כזה להתפלל, אחר שלא עשה זאת זה שלשים שנה, סדור לא היה לו, ולענן עם אחר התירא, פן יהיה לשחוק לעיני כלם. גמר בדעתו להתחבא באחת הזויות שלא ירגיש בו השמש, כאשר יסגר את בית הכנסת אחר התפלה, יגש אל העמוד, ויתפלל מהסדור של השליח צבור מהודו את מנחה ומעריב עד גמירא, וכן עשה.

הוֹסִיף הבעל שם ואמר, "תפלות שהמתינו בעולם כמה וכמה שנים, העלה הוא בתפלתו אותה שעה, עם פושע ישראל זה רציתי להתפלל ביחד, וזוהי סבת אחור אותה תפלה. סים רבי יששכר דב, "אפשר שעל פושע כזה כגון רש"י בדבריו, שלא יקל בעיניו לצרפו עמו". (לקט אמרי קודש)

ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה (לא יד)

אָחַד מחסידי הרה"ק רבי מנחם מנדל מויטבסק זיע"א, נסע למסחרו עם שתפו שלא נמנה על החסידים. בדרך זמן לידם היצר הרע נסיון קשה, החסיד החזיק מעמד והתגבר בנקל על הנסיון, אבל השתף שלא היה חסיד, נאבק עם עצמו מאד, וכמעט שפשל ח"ו.

לְאַחַר מכן שאל השתף את החסיד, "כיצד החזקת מעמד בנקל כל כך", השיב

ככורף ספרים, העניות היתה מנת חלקו בדרך קבע, ארע ולקראת שבת היה ביתו ריקם ומחסר כל, ולא היה בידו כדי הוצאות סעודות השבת, באין ברה, הכינו בני ביתו לכבוד שבת רק 'צימקס', מאכל מגזר אותו עלה בידה לרכש בפרוטות.

בנות הסעודה הגישה את הצימקס במקום דגים, רבי שבת טעם מהמאכל, ומרב שמחת השבת, יצא במחול ורקד בהתלהבות רבה. אחר הגישה לפניו מנת צימקס נוספת במקום מרק, ושוב החל ברוקדים מתוך התלהבות רבה לכבוד שבת קדש.

אחר שוב הגישה לשלחן צימקס במקום בשר, ורבי שבת יצא בשלישית מתוך התלהבות גדולה במחול לכבוד שבת קדש. אותה עת ישב הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א במעון קדשו, בעיניו הזכות והמאירות ראה את מעשי רבי שבת, ומרב הנאה, עלתה בת שחוק על שפתיו בשלש הפעמים.

ספר זאת הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א והפטיר, "הקדוש ברוך הוא אכן נהנה מעבודתו זו, לכן חנו אותו בבו כזה, המגיד מקאזניץ". בהזדמנות אחרת אמר, "אב כזה, מוליד בן כמו המגיד מקאזניץ. (שרפי קודש)

להרג אתם בהרים ולכלתם מעל פני האדמה שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך, וינחם ה' על הרעה אשר דבר (לב יב-יד)

הקשה הרה"ק **רבי שלמה מזויעהל** זיע"א, מאי נפקא מיניה היכן יהרג אותם, בהרים או בארץ מישור, ובאר בדרך משל. קרוב משפחה של פרופסור גדול היה איש פשוט, ריק מכל חכמה, ובנוסף, גם בעל כשרונות חלשים.

נענו ואמר, "אם יעשו כל הספרים אגדה אחת ויסקימו שלא לעבד בשבת, אז הנגרים ימצאו את כל חזיות היהודים סגורות ולא יעברו מספר לספר, מוכנים אנו להתחייב לשבות ממלאכה".

נסחו כתב התחייבות עליו חתמו כל הנוכחים, פרט לאחד שהקשה לבו ומאן לחתם, הכביר עליו הרב מלים בדרךים היוצאים מן הלב שלא נכנסו ללבו, עבר ואים באזהרות וענושים, אף ללא הועיל.

אמרו הכל, "בגינו נאלץ אף אנו לפתח חנויותינו", פנה אליו הרב ואמר, "דע, ליושב בשמים יש אמצעים לגביה, מה תעשה אם תשבר ירך, הלא תאלץ לסגר חנותך אף בימות החל".

הקשה הלה ערפו, יצא ועזב את המקום. התנצלו חבריו, אמרו שלא נותרה להם ברה אלא להתחרות בו, ומשכו את חתימתם. נענה הרב ואמר, "מה בדי עוד לעשות, יאה עוון הרבים תלוי בראשו".

יצאו הספרים מבית האספה, ראו כלם את העקש הצועד מרחוק, נכשל ונפל, קרבו לסיעו, וראו כי הוא שבר את ידו באזהרת הרב. מיד שבו על עקבותיהם אל הרב העומד וממתין, חתמו כאיש אחד. אותו ספר נפל למשכב, מחלתו הסתבכה, עד כי שבק חיים לכל חי, ויהי לגס ולקדוש השם. (תכלת מרדכי תולדות)

ביני וביני בני ישראל אות הוא לעלם כי ששית ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש (לא יז)

הצדיק הנסתר **רבי שבת** יצ"ל אבי הרה"ק **המגיד מקאזניץ** זיע"א, התפרנס בדחק

ויאמר אליו אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה (לב טו)

ספר רבי יצחק ז"ל, מחסידי הרה"ק **הבית אהרן** זיע"א, שהיה ממנה לאסוף את דמי המעמדות מהחסידים בעירות, מעשה שארע עמו.

אחד האברכים שהיו קשורים בלבם ונפשם לרבי, היה סוחר שנסע רבות לרגל מסחרו מעיר לעיר, טרם צאתו לדרך, נהג היה להכנס לרבי לקבל ברכת הפרדה.

פעם בעת שנכנס כנהגו, שאלו הרבי, "מה אתה לוקח איתך לדרך?", פרט האברך את כליו, הספרים, צרכי אכל, וכדומה שלוקח בצקלונו בקביעות. שאלו הרבי, "האם את הבגדים", בטוי לתכריכים, "גם לקחת".

האברך הבין מהשאלה כי שעתו הגיעה, ומתוך כך לא היה מסגל להוציא הגה מפיו, אמר לו הרבי, "נו, אין צורך לפחד, כשנסועים לדרך, צריך לקחת הכל".

לקח הרבי עט וגי'ר, כתב מכתב וסגר במעטפה, עליה רשם שם וכתבת, את המכתב עם המעטפה הכניס למעטפה נוספת, הגישה לאברך, ואמר, "קח את זה, ותבקש שישמרו זאת בדרך בעת זיבולא בתרייתא".

האברך נטל את המכתב בפחד ויעדה, הרבי נתן את ברכתו, והוא יצא לדרך בלב כבד, בהגיעו לעיר קרימנצוק, נפל למשכב. בתוך כך הזדמן רבי יצחק לקרימנצוק לאסוף את דמי המעמדות, משאמרו לו אנשי העיר כי נמצא כאן אברך מחסידי קארלין, חולה אנוש, מהר לסור למטותו.

האברך הכירו מיד, רבי יצחק התענג בשלומו והוא השיבו, "אתה רואה את מצבי,

פנה אליו הפרופסור החכם ואמר, "אני עומד ללמדך להיות כמוני, בעוד זמן קצר". כאשר שמע זאת היה בעיניו כשחוק והתול, עם מעט שכלו הבין שבכדי להיות פרופסור, צריכים לדעת הרבה חכמות ושפות והוא זר מכל אלו, אך מאחר והכיר שאינו רוצה להתל בו, האמין לדרךיו.

כאשר עמד התם וספר למכרו כי בקרוב מתעתד הוא להגיע לתאר פרופסור, לעגו לו השומעים, אמרו שסופו שיהיה קרח מכאן ומכאן, למעלת פרופסור לא יגיע ואף מלאכה פשוטה לא תהיה בידו, הוא ישאר חסר כל.

הלך לפרופסור וספר את הדברים, והוא השיבו, "נכון שלהגיע למעלת פרופסור צריכים הרבה שנים ללמד וכשרונות מעלים, אך אני אלמדך כללים בדרך חדשה קצרה וקלה, ובטח תגיע למעלתה".

ישראל במצרים היו עובדי עבודה זרה, עמד משה רבנו עליו השלום ושאל את הקדוש ברוך הוא, באיזה זכות יצאו ממצרים, ונענה, בהר הזן תעבדו ונתקבלו התורה. כשעשו אחר קבלת התורה את העגל, היה זה חטא גדול כמו כלה שחטאה בחפתה.

עמד משה וטעו, למה העלית העם למדרגה גדולה, וזה 'בהרים' הרומז לדרגה עליונה, 'ולכלתם', כי ככל שעלו יותר במעלה, נחשב החטא יותר גדול, ונמצא קרח מכאן ומכאן.

אם היו עולים בהדרגה, מעט מעט, לא היו עושים העגל כשהיו מגיעים לבסוף למדרגה העליונה, וזה היה טוב יותר מאשר להעלותם מיד למעלה, דבר שלא עלה בידם להתקיים בו ולעמד בנסיון. מיד הודה השי"ת למשה, 'וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו'. (צדיק יסוד עולם)

”במובן שְׁמֵאֲנֵי לְמִסַּד לֹא הַמִּכְתָּב, אֲמַרְתִּי שְׁאֵנִי רוּצָה בְּעֲצָמֵי לְמִסְרוֹ לְיָדֵי. הַמְלֶאֶךָ לְקַחְנִי וְהַעֲבִירְנִי עַל פְּנֵי כַּמָּה וְכַמָּה עוֹלָמוֹת, עַד שֶׁהִגַּעְנוּ לְיַד הַיְכָל אֶחָד, שֵׁם הַגִּיעָה לְקִרְאָתָנוּ חֲבוּרַת מְלָאָכִים שֶׁבִקְשׁוּ אֶת הַמִּכְתָּב, מֵאַחַר וְלִי וְאֶף לְמֶלֶךְ שֶׁהִבִּיאֵנִי, אִין רְשׁוֹת לְהַמְשִׁיךְ.

אֲמַרְתִּי כִּי אֶת הַמִּכְתָּב שֵׁישׁ לִי, אִינִי מוֹסֵר אֶלָּא בְיַדִּי רַבִּי אֲשֶׁר, בְּלִית בְּרַרְהַ חֲזַר הַמְלֶאֶךְ שֶׁהִבִּיאֵנִי לְמִקוּמוֹ, וְחֲבוּרַת הַמְלָאָכִים שֶׁהִגִּיעוּ לְקַחוּנִי הֵלָאָה, אַחַר חֲזַר הַמְּוֹרָאָה, שׁוֹב הִגַּעְנוּ לְיַד הַיְכָל אֶחָד, וּפְגָשְׁנוּ בְּחֲבוּרַת מְלָאָכִים נוֹסֶפֶת שְׁלֵא הֲרָשׁוּ לָהֶם לְהַמְשִׁיךְ.

בְּקִטּוֹ מִמּוֹנֵי אֶת הַמִּכְתָּב וְלֹא הִסְכַּמְתִּי, גְּדוּד הַמְּלָאָכִים שֶׁהִבִּיאֵנִי עַד הַלּוּם שָׁבוּ לְמִקוּמוֹם, וְחֲבוּרַת הַמְּלָאָכִים הַחֲדָשָׁה קִבְּלוּנִי וְהוֹלִיכוּנִי הֵלָאָה. כֹּךָ הִיָּה מִסְפֵּר פְּעָמִים, עַד שֶׁהִגַּעְתִּי אֶל הַיְכָל שָׁבוּ נִמְצָא הַרְבֵּי הַזְּקוּן מִסְטָאֲלִין זִיע”א”.

כָּאן סִיּוּם הַנִּפְטָר אֶת סְפּוּרוֹ הַמְּפָעִים וְאֲמַר לְרַבִּי יִצְחָק, ”מָה שֶׁהָיָה אַחַר כָּךָ, הִנְנִי מִנּוּע לומר, כִּי אִין לִי רְשׁוֹת לְסַפֵּר לָךְ”.

(מאורי אש)

פֶּן תִּכְרַת בְּרִית לְיוֹטֵב הָאָרֶץ (לד טו)

בְּשִׁיעוּרֵי הַחֲמֵשׁ שֶׁהָיָה מוֹסֵר הַמְּשֻׁגָּחִים רַבִּי יְרוּחָם לִיבּוּרִין זַצ”ל לְבָנֵי הַיְשִׁיבָה מִחוּץ לָאָרֶץ, סִפֵּר דָּבָר נִפְלָא שֶׁשָּׁמַע מִהֶרֶב מִשְׁאוּוֹיִל, רַבִּי אַהֲרֹן בְּאַקְשֵׁט זַצ”ל הִי”ד. מַעֲשֵׂה בְּכַפֵּר שֶׁכָּלוּ נְכָרִים שֶׁהִתְגַּוְּרָה בּוֹ יְהוּדֵי בּוֹדֵד, שֶׁתְּמִיד הִתְיַרָא וְחָשַׁשׁ פֶּן יִתְחַבְּרוּ בְּנֵי עַם יִלְדֵי הַנְּכָרִים.

מִשְׁרָאָה כִּי כֻכַּל שֶׁהוּא גּוֹעַר בִּילְדֵי וּמִיִּסְרָם, בְּשִׁבְט פִּיּו, הִדְבָּר לֹא מוֹעִיל מְאוּמָה,

עוֹד מַעֲט וְאֶסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, הַרְבֵּי נָתַן לִי מִכְתָּב וְאִינִי יוֹדַע מָה טִיבוֹ וּמָה כְּתוּב בּוֹ, אֲבָשְׁךָ לְקִרְאָה אֶת הַכְּתוּב בּוֹ”.

אֲמַר הַחוּלָה הֵיכֵן הֵנִיחַ אֶת הַמִּכְתָּב הַיָּקָר, רַבִּי יִצְחָק פָּתַח אֶת הַמַּעֲטָפָה הָעֲלִיוֹנָה, וְנִבְהַל לְרֵאוֹת כִּי עַל הַמַּעֲטָפָה הַפְּנִימִית רְשׁוּמָה הַכְּתָבָת, ”אֶל אָבִי מוֹרִי וְכוּ” רַבִּי אֲשֶׁר מִסְטָאֲלִין בְּעוֹלָם הָאֲמַת”.

נִפְעַם רַבִּי יִצְחָק מִמְרָאָה עֵינָיו, נִגַּשׁ אֶל הָאֲבָרָךְ וְהוֹדִיעוּ, ”תֵּן לִי אֶת הַמִּכְתָּב, וְאִנִּי מִשְׁכִּיב עֲצָמֵי בְּמִקוּמְךָ”, אֶף הָאֲבָרָךְ עָנָהוּ, ”אִם אֲנִי קִבְּלָתִי אֶת הַמִּכְתָּב, עָלִי לְבַד לְלַכֵּת עִמּוֹ”. הוּא בִקֵּשׁ מִרַבִּי יִצְחָק שְׁלֵא יַעֲזֹבֵנוּ, כִּי אִם יִמְתִּין בְּעִיר עַד אַחַר הַהַלְוָיָה, וַיּוֹדַע שִׁישִׁימוּ הַמִּכְתָּב בְּיָדוֹ בְּעַת זִיבּוּלָא בְּתַרְוִיתָא.

נִעֲנָה רַבִּי יִצְחָק וְהִבְטִיחוֹ עַל זֹאת, אוֹלָם הַתְּנָה עִמּוֹ שְׁאַחַר שִׁיגִיעַ אֶל רַבִּי אֲשֶׁר, יָבּוֹא לְסַפֵּר לוֹ מָה אָרַע עִם הַמִּכְתָּב. אַחַר הוֹסִיף רַבִּי יִצְחָק וְהִזְהִירוֹ נְחֻרְצוֹת שְׁלֵא יִמְסֹר לְאֶף אֶחָד אֶת הַמִּכְתָּב, אֶפְלוּ לֹא לְמֶלֶךְ, גַּם לֹא לְמֶלֶךְ אֶל גְּדוּל.

נִעֲבַר זְמוֹן קֶצֶר נִפְטַר הָאֲבָרָךְ עַל מִשְׁכַּב חֲלוֹי בְּקִרְיַמְנָצוּק, רַבִּי יִצְחָק דָּאָג לְכָל צָרְכֵי וְלְקַבּוּרָתוֹ, וְהִשְׁתַּדַּל שִׁישִׁימוּ אֶת הַמִּכְתָּב בְּיַד הַנִּפְטָר. בְּעַת שֶׁהִנְיָחֻהוּ בְּקִבְרוֹ לְמִנוּחַת עוֹלָמִים הַזְּכִיר רַבִּי יִצְחָק פַּעַם נוֹסֶפֶת, ”דָּאָג שְׁלֵא תִמְסֹר אֶת הַמִּכְתָּב לְאֶף אֶחָד”.

אֲחַר מִסְפֵּר יָמִים הִגִּיעַ הָאֲבָרָךְ לְרַבִּי יִצְחָק בְּחִלּוּם וְאָמַר, ”מֵאַחַר וְהִבְטַחְתִּיךָ לְבּוֹא וּלְסַפֵּר אִיךָ וּמָה עָבַר עָלִי, בְּאֲתִי כְּעַת”. הוּא סִפֵּר כִּי לֹא הִרְגִישׁ יְסוּרִים אוֹ דָּבָר מִיְחָד, מִיַּד הִגִּיעַ אֵלָיו מְלָאָךְ וְאָמַר לוֹ, ”הֵאֵם יֵשׁ בְּיָדְךָ מִכְתָּב אֶל הַרְה”ק רַבִּי אֲשֶׁר מִסְטָאֲלִין זִיע”א, מִסֵּר נָא לִי וְאִנִּי אַעֲבִירְהוּ אֵלָיו”.

פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחם, ולסחת מבנתיו לבניך (לד טו-טז)

מתנגד קריף לדרך החסידות ה'ה אב"ד לובלין רבי עזריאל הורוויץ זצ"ל, המקנה 'ראש הברך'ל. בעת שהגיע הרה"ק **היהודי הקדוש מפרשיסחא** זיע"א לרבו הרה"ק **רבי יעקב יצחק מלובלין** זיע"א, פגש ברבי עזריאל שבקש להרצות לפניו את תמיהתו.

"מדוע כאשר נפגשים מתנגדים ויושבים יחדיו, משוחחים הם בדברי תורה, ואלו כאשר חסידים מתעדים יחדיו, הם מכבדים זה את זה בלגימת משקה ובטעימה". השיב לו היהודי הקדוש, "דרךם של החסידים הנה גמרא מפרשת".

הגיב ראש הברך בתמיהה, "היכן מצינו גמרא זו", והיהודי הקדוש השיב על אתר, "מצאנו בדברי חז"ל שאכילה ושתיה מקרבים את הלכות ומביאים אהבה וידידות יותר מדברי תורה, שהרי אסרו פתם שמנם וייןם של עכו"ם, משום בנותיהם (שבת יז).

הרי לנו שאכילה ושתיה גורמים לקרבה, ואלו בדברי תורה ההפך, מצינו ברבי מאיר שלמד תורה מפי אחר, ואמרו חז"ל (חגיגה טו): 'רמזן מצא, תוכו אכל קלתו זרק', מכאן שדברי תורה אינם מביאים קשר פנימי בין חברים כאכילה ושתיה. (שרפי קודש)

נכנס בהזדמנות הקרובה לבית שכנו הנכרי, וספר כבדרך אגב כי ילדיו חולים במחלת השחין, גופם מלא חבורות ופצעים.

מחלה זו מדבקת מאד, וכמוכן שאחר שהתפרסמו ברחבי הכפר הקטן דברים אלו, התרחקו הילדים הנכרים כמטחוי קשת מילדיו, מאז כבר לא התירא פן יתערבו בניו עם ילדי הגויים.

סים הרב משאויל, האב הוא השי"ת אב הרחמן, מן הדין היו עם בני ישראל צריכים למסור נפשם שלא להתחבר אל הגויים, כי אין קלוקל בקלוקל התחברות אל הגויים, אבל בפעל ישראל אינם נזהרים ומעצמם אינם מתרחקים מן הערלים.

מה עושה הקב"ה, נותן בלב הגויים שנאה עזה כלפינו הגורמת שיתרחקו מאתנו, ככל שנויץ אחריהם, באותה מדה הם בורחים מאתנו, והם עוד מתגאים עלינו ואנחנו בעיניהם כשפלים ונבזים.

אין ספק כי זהו הבאור לשנאת הגוים אותנו בני עם קדש, לולי ה'ה הקב"ה מזהיר בתוכחה (דברים נח ה) 'היית לזענה לכל ממלכות הארץ', לא היתה האנטישמיות קימת כלל בעולם, כל עצם קיומה הוא רק למען הרהיבנו מן האמות. (דעת תורה עמ' מו)

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמדין

מי שישמור לקים סעודת מלוה מלכה מדי מוצאי שבת, בטוח במזונותיו תמיד, הדבר

אמר הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א בשם זקנו הרה"ק **רבי אברהם המלאך** זיע"א.

מלוה מלכה

הוא לא היה מסגל לספר מאומה בנוכחות הרבי. פתח הרבי ואמר, "רבים מקילים בסעודת מלוה מלכה, ואמרים כי המאכלים מזיקים להם. רבים אמרים, עיפים ויגעיים אנחנו מטרח השבת קדש."

אך באמת דבר גדול הוא, ואף מרמז בתורה הקדושה בפרשת ויצא (בראשית כ"ב), 'והנה סלם, ראשי תבות "סעודת לויית מלכה", הגם כי 'מצב ארצה', ואינם מקימים אותה פראוי, אבל 'ראשו מגיע השמימה', כי הוא דבר גדול. (דברים ערבים פרק יא)

כתב החסיד רבי ישראל פסח וועטשטיין אב"ד נאוסטעליץ זצ"ל, בענין הנגון הידוע לי על ק"ך צרופי אליהו שאמרים במוצאי שבת קדש. אמרתי לפני הרה"ק רבי אהרן מסאדיגורא זיע"א בעל קדשת אהרן שקבלתי מאבותי נשמתם עדן שנסעו לפורהוביטש, וכי מקבל שנגון זה מהרה"ק רבי שלום מפורהוביטש זיע"א.

בקט הרבי שאמר לפניו הנגון עם התבות והנגון בלא התבות, והוא ישב דבוק במחשבתו. אחר אמר לי, "בנגון נרמז 'שבת', כי התנועה השביעית שבנגון, אין לה זוג עם השש תנועות הקודמים לה."

זאת על פי המדרש (בר"י א ח), תגי רבי שמעון בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, לכלן יש בן זוג ולי אין בן זוג, אמר לה הקדוש ברוך הוא, כנסת ישראל היא בת זוגך". (קדושת אהרן הוספות י.)

נרמז בכתוב (תהלים ט"ז קיז), 'סענדי ואושעה ואשעה בחקיך תמיד'.

קך אמר דוד המלך עליו השלום, 'סענדי, כל מי שמקים את סעודתי, ואושעה, במה תהא ישועתו, ואשעה בחקיך תמיד, וידוע (ביצה טז) ד"חוק", לשנא דמזוני. (מסמיע שלום ליקוטים עמוד קצו)

בין חסידי רוז'ין היה תלמיד חכם גדול בשם רבי יוסף דז'אב מבראד, מחסידי הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זיע"א שנסעו אחר הסתלקותו אל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א, והיה ידוע לכל כבדו גדול.

שביעי אחד אפסה פרוטה מן הכיס לכל היושבים, ולא היה להם במה לסעד סעודת מלוה מלכה, בקשו החסידים מרבי יוסף כי ילך לפני הרה"ק מרוז'ין, יאמר לו איזה מלתא דבדיחותא, והרבי יתן להם כמה פרוטות עבור סעודת מלוה מלכה.

הוא עשה כן, הרבי נתן משאות מאת פניו אליהם לסעודת מלוה מלכה, ותרב שמחתם למאד. הסבו היושבים לסעודת מלוה מלכה מכבדת, היו יושבין בסעודתם, והזקנים מספרים ספורי מעשיות מצדיקים.

יהי כאשר הם יושבים ומספרים, יצא לפתע הרבי מחדרו נאווה קדש וקרב אליהם, לראות מה מעשיהם. כאשר הגיע למקומם, עמדו הכל באימה ובפחד, גם הזקן המספר המעשה, נשאר באין דבור ושתק מלספר.

בקט הרבי ואמר, "אנא, המשך לספר", אך עם כל זה גברה עליו יראת הכבוד,

מילין קירין והודושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדא שליט"א

מִי־הִתְאָ

חִזְרָתָא

חִזְרָתָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כל איש מישראל יכול להתקדש בקדושת שבת

השבת משפיעה יראת שמים מבית גנזיו של הקב"ה אכן גם מי שלא זכה לקנות בנפשו יראת שמים אמיתית, אזי השבת היא הזמן הנכון לזכות לבוא בה ליראה שלמה מבית גנזיו של הקב"ה, להשריש יראת שמים שלמה בלב ושומריה, כמו שאמר המגיד **ממעזריטש ע"ה** שזאת היא המתנה טובה שביום השבת - לבוא בה ליראת שמים. ולפיכך אמר הקב"ה למשה רבנו 'לך והודיעם' לישראל, להודיע להם את מהות המתנה טובה שיבואו בה ליראת שמים. ואם לא הסיח דעתו מיראת שמים במשך השבת, הרי זה סימן לאדם לדעת ששמר שבת כהלכתה, כי יראת שמים ושבת שניהם באוצר אחד בבית גנזיו של הקב"ה.

מתנת השבת מכוחו של משה רבינו

וזהו שניתנה מתנת השבת על ידי משה רבינו דוקא, והואיל והיה מושלם ביראת שמים שהייתה אצלו ככלי קטן המצוי בידיו, ובשבת קודש זוכים בני ישראל לשוב למדרגת יראת שמים שהייתה להם במעמד הר סיני, ובאים כולם למדרגה זו שתהיה יראת שמים חשובה אצלם כמילתא זוטרתא, וכל זה מכוחו של משה רבינו שמחזיר להם את המדרגות הרוחניות והכתרים שנלקחו מהם בחטא העגל, ובכך מתעורר אצל כל אחד הניצוץ שיש בו מכוחו של משה רבינו, כי בכל איש ישראל יש חלק וניצוץ מכחו של משה רבינו ע"ה, ובשבת קודש זוכים כלל ישראל לשוב למדרגתם הראשונה וליראה

פי קדש הוא לָכֶם (לא יד). זו היא ברכתו של יום השבת, שכל איש מישראל יכול להתקדש בו בקדושה של מעלה, כמו שדרשו במכילתא 'כי קודש היא לכם', מגיד שהשבת מוספת קדושה על ישראל. ועל זה נאמר (בראשית ב ג) 'ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו', ופירש בעל **בית אברהם מסלונים ע"ה** (סוף בחקותי) שזוהי ברכתו של יום השבת שזוכים להתקדש בו בקדושתו יתברך, ובלבד 'כי בו שבת מכל מלאכתו' להשליך מדעתו כל טרדותיו ודאגותיו, הן מעניני גשמיות ואפילו מעניינים רוחניים, להיות כל מחשבות לבו רק בשמירת השבת ותוספת קדושתה.

השגת קדושת שבת כפי היראת שמים

אולם בכדי להרגיש עונג וקדושת השבת באמת ובשלימות, נצרך שיהא האדם ירא שמים בסתר ובגלוי, וכמו שנרמז בתחילת התורה הקדושה 'בראשית' נוטריקון 'ירא שבת' (תקו"ז הקדמה ה:), וידקדק בשמירת שבת קלה כבחמורה, שהרי השבת היא מתנה טובה מבית גנזיו של הקדוש ברוך הוא, ו'בית גנזיו של הקב"ה' רומז על יראת שמים, כמו שאמרו (ברכות לג:): בשם רבי שמעון בר יוחאי שאין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, שנאמר (ישעיהו לו ג) 'יראת ה' היא אוצרו', וממילא כפי היראת שמים שיש באדם כך ירגיש קדושת השבת שבא מבית גנזיו.

וכמו שדרשו חז"ל (יבמות צג.) בפסוק (דברים יד כג) 'למען תלמד ליראה את ה' אלקיך כל הימים' אלו שבתות וימים טובים, רמז לכך שבימים אלו שניתנו לעונג נצרך להרבות ביראת שמים ולהתנהג כראוי לקדושת השבת ויום טוב.

מנוחת מרגוע הקבועה בלב לכל ימות החול

וקדושה זו החלה בשבת על כל יהודי ללמד על כל ימות החול היא, שכאשר בבוא יום השבת מסיח דעתו לגמרי מכל עסקי החול, ותהיה קדושת השבת קבועה בליבו בל תימוט, ולא תהיה המנוחה ארעית לזמן אלא תקבע רושם קבוע בליבו, כך תמשיך הקדושה בקרבו גם בימי המעשה, כמו שכתוב (פסוק טו) 'שבת שבתוך', ופירש רש"י: 'מנוחת מרגוע ולא מנוחת עראי', ופירש הרה"ק בעל שפת אמת ע"ה (כי תשא תרנ"ז ד"ה שבת שבתוך) שלא תהיה המנוחה זמנית ובמקרה, אלא תעשה רשימה קבועה באדם, והארה קבועה זו תתמשך להאיר גם את ימי המעשה, ויהיה אור הקדושה קבוע אצל האדם.

את ה' יתברך בשלמות, ומתקיים בהם הכתוב (מלאכי ג כ) 'זרחה להם יראי שמי' אלו שומרי שבתות.

ובבת עין (עקב סוף ד"ה והיה עקב) **ובשפת אמת** (עקב תרס"ד ד"ה בפסוק) יישבו על דרך זה מה שנתקשו כל המפרשים בגמרא ברכות (שם), מה התירוץ שתירצו לגבי משה מילתא זוטרתא היא, והלא משה רבינו מדבר לכלל ישראל, ועדיין הקושיא במקומה עומדת, 'אטו יראה מילתא זוטרתא היא'. אך על פי כל הדברים האלה יתבאר הענין בטוב טעם ודעת, שלפחות בשבת קודש על ידי שמירת שבת כראוי בידו של כל אחד ואחד מישראל להגיע למדרגה זו שיחשב אצלו יראת שמים למילתא זוטרתא.

זהירות יתירה ביראת שמים ב'יום תענוגים'

ולכן נצרך זהירות יתירה בשבת קודש להתנהג ביראה הראויה, והגם שמצוה לענג את השבת כמו שהצטוונו (ישעיה חג יג) 'וקראת לשבת עונג', הרי אפשר חלילה להגיע מתוך כך להוללות וליצנות ופריקות עול, וצריך להתגבר ביותר ביראת ה' שלא להסיח דעת מעול מלכותו,

מִילְתָּה דְפְּלִיאָה

מנהגי השבת דוגמת עולם הבא

וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת וגו' (לא, טז).

הרבה ממנהגי השבת הם כדוגמת העתיד להיות לעולם הבא, כמו שהאריך בתורת חיים (עירובין יט. ד"ה הווא) לפרט ולבאר דבר דבור על אופניו, וזהו שאנו רוחצים בחמין קודם השבת¹, כדרך הנשמות הרוחצות בנהר דינור להיטהר מזהומת העולם הזה², קודם שיזכו לבוא אל מקומם בגן עדן, כך גם הרחיצה בחמין רומזת להיטהר מן הקליפות קודם יום השבת³.

ואחר הרחיצה בחמין אין לובשים מלבושי חול כי אם מלבושי שבת⁴, וגם זה כדוגמת הכנת הנשמה הפשוטת מעליה את מלבוש הגוף הגשמי, ולובשת מלבוש רוחני הנעשה מתר"ג מצוות כפי עמלה בעולם הזה⁵. וכמו שעודת הצדיקים לעתיד לבוא כוללת יין המשומר ושור הבר ולויתן⁶, כך גם אנו מקדשים על היין ומתענגים באכילת בשר ודגים, וכן נהגו לאכול פשטיד"א שהוא בשר המכוסה בבצק למעלה ולמטה, וכן מכסים הלחם משנה בשבת מעליו ומתחתיו⁷, והכל זכר למן שיאכלו הצדיקים לעתיד לבוא. [במהר"ל (ריש הלכות שבת) כתב שהוא זכר למן, ומשמע דהיינו המן שאכלו בני ישראל במדבר, ויש לתמוה כי בשבת לא ירד כלל מן, ולפירוש זה ניחא שהוא על שם המן העתיד לירד לעתיד לבוא].

א. כך היה מנהגו של רבי יהודה בן אלעאי, ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו, ומתעטף ויושב כסדינין המצוייצין דומה

למלאה ה' צבאות (שבת כה).

ב. איתא בוהרה (מקץ רא.) בזמנא נדשמתא נפקת מאהי עלמא ככמה דינן אדתנת עד לא תיעול לאתרה, לכתר כל אינון נשמתיין אית לון למעבר בהך

נהר דינור ונדיד נפיקי ולאספתחא תמן. וראא עוד בחינין זוהר (הקדמה ד.)

ג. בפיר עין חיים (שער השבת פ"ג) איתא: וסור רחיצה בחמין הוא סור שלהובתא דאשא דנפיק בכל ערב שבת ומתגלגלא בהאי כוכבא ומדורא דאשא

(זוהר ויקהל רג), שיש הקליפו ומכניסין למטה, וכגון היא שלובא הם המים החמין שהם המסירים זוהומא הדבוקה באדם.

ד. כמו שכתב ברמ"א (אורח חיים רס"ג): וליבש עצמו בגבדו שבת מיד אחר שרוחץ עצמו, וזהו כבוד השבת, ועל כן לא ירחץ לשבת אלא קודם לערב,

ויליבש עצמו מיד (מהות מרכזי החדשים).

ה. כדאיתא בוהרה (פקודי רכט): דעובדין טבין דבר נש דעבדי בהאי עלמא, אינון עובדין משכי מנהורא דזיווא עלאה לבושא לאתקנתא ביה לההוא עלמא

לאתחזא קמי קודשא בריך הוא, ובהווא לבושא דליבש אתהני וחמי נו אספקלריאה דנהרא.

ו. בגמרא (ברכות לד.): מאי עין לא אתה, אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. ועוד איתא (ב"ב עה.): עתיד הקדוש

ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים במשור של ליתן. ועוד איתא (שם עד): ואף 'בהמות בהרי אלף' וכו', וצין הנקבה ושומרה לצדיקים לעתיד לבא.

ז. לעשות ולכן שיהי מונח כמו בקופסא טל למעלה וטל למטה, וזכר ליה נותנין פפה תחת הפת ואחרת על גבי (אור חיים ס"ו רעא).

ברזא דאז"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שם הוי"ה שבמזוזה רמז על מדת ההתפשטות

מאידך, בעבודת ה' נצרך גם למידה ההפוכה, שלא יספיק לאדם כל מעשים טובים שבעולם, על דרך הכתוב (דה"ה ב' יז ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה', וקנאת סופרים שתרבה חכמה (ב"ב כא.), שישאף תמיד למדרגות יותר גבוהות בתורה ובעבודת ה' יתברך, ולזה שם שד"י שהוא על המזוזה מבחוץ נגד שם הוי"ה מבפנים, לרמז שמדה זו של צמצום ראויה רק בעניני עולם הזה, אך לא כן בעבודת ה', שאדרבה ההתנהגות צריכה להיות בהפך כנרמז בשם הוי"ה, שהוא שם המתפשט 'היה הוה ויהיה אין סוף ברוך הוא', ובזה יש לשאוף ליותר ויותר.

שמות הוי"ה שד"י בכל איש ישראל

כדוגמת השמות במזוזה מצינו גם בעצם גוף איש ישראל, שכידוע חתומים שני השמות הנ"ל באות ברית קודש, שם שד"י מלבר ושם הוי"ה מלגאן, והם המביאים קדושה בגוף ישראל, ומכיון שכך, הפוגם ח"ו באות ברית קודש מסתלקים ממנו קדושת שמות שד"י הוי"ה, ועליו נאמר (במדבר יט כ) 'את מקדש ה' טמא', ובמקום קדושת ב' השמות שורה עליו השטן שהוא 'אל אחר', ותחת שם הוי"ה שורה עליו הנחש מבפנים, ובמקום שם שד"י מבחוץ שורה עליו סם המות.

ידעתך בשם - להשתמש בשני השמות לעבודת ה'

ואלו הם דברי התורה 'ידעתך בשם', כלומר ינהג בעולמו באופן שיפעל במעשיו חיבור לשם הוי"ה ושם שד"י העולים יחד כמנין שם', כלומר, שלא ישתמש בעניני העולם רק לצורך עבודתו יתברך, ובעבודת ה' המידה היא להיפך, ואדרבה על ידי קנאת סופרים תרבה חכמה.

פנימיות הדין - רחמים

וְרֵאִיתָ אֶת אֲחֵרְיָ וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ (לג כג). ידוע ששם

המשך בעמוד הבא

סוד ידעתך בשם - שמות הקודש שבכל יהודי

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' רְאֵה אֲמָר אֲמָר אֱלֵי הַעַל אֶת הָעַם הַזֶּה וְאֲמָר לֹא הוֹדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי, וְאֲמָר אֲמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם מְצַאֲתָ חֵן בְּעֵינַי (לג יב).

לביאור הפסוק נקדים ונפרש הנאמר בתהלים (קמה כא) 'וַיִּבְרָךְ כָּל בְּשָׂר שֵׁם קְדֹשׁוֹ', כי 'שם' בגימטריא שד"י הוי"ה, שם שד"י רומז 'שאמר לעולמו ד' מידת הצמצום, ושם הוי"ה 'היה הוה ויהיה' רמז להתפשטות, כי בכל הנוגע לגשמיות צריך לצמצם ולהסתפק במועט, ובכל דבר רוחני צריך להתרחב בלי צמצום, וזהו שנאמר 'ויברך כל בשר שם קדשו', שתהיה עבודתינו בצירוף ב' שמות שד"י הוי"ה בצמצום הגשמיות ובהתרחבות הרוחניות.

שם שד"י רמז למדת ההסתפקות במועט

שני שמות אלו מצינו גם במזוזה, שכן נוהגים לכתוב שם שד"י על המזוזה מבחוץ כנגד תיבת 'היה' מבפנים, כמו שנפסק בטור ושולחן ערוך (יו"ד סי' רפח סט"ו) וברמב"ם (מזוזה פ"ה ה"ד), ומבואר הענין **בתשואות חן** (החודש ד"ה החודש) כי מדת ההסתפקות היא פתח ומבוא השער לעבודתו יתברך שמו, לבל יצטרך האדם לפנות את לבו לבטלה להבלי העולם המדומים, והיא הצלה מקנאה ותחרות ושאר פרטי העבירות אשר העין רואה והלב חומד. ומדה זאת נרמזת בשם שד"י הנקבע על הפתח שנוטריקון שלו ש'ומר דלתות ישראל, והוא סוד הצמצום, שתיכף בכניסה ויציאה יעלה על זכרונו לגדור עצמו בכל התאוות והחמדות, ולומר די על כל עניני העולם כמו שהוא יתברך אמר לעולמו די, כי העיקר להשתמש במדה זאת בחוץ בעניני עולם הזה והבלי לצמצם בהם.

מידת הדין על ישראל, ולבסוף מתגלים רחמי ונהפך לנו הגזירה לששון ושמחה. אלא שמידת הרחמים הקודמת למכה נעלמת היא מעינינו, ואין אנו משיגים איך כל מחשבות ה' רק להיטיב עמנו, ורק לבסוף אחרי שכבר שרתה מידת הדין, אזי מתגלה מידת הרחמים וזוכים לישועת ה' בגלוי, ומתברר שכל מחשבותיו למענינו.

דרך זו להסתכלות פנימית לראות את רחמי ה' הגנוזים בעומק הדין, הראה ולימד הקב"ה למשה רבינו ע"ה, כאשר ביקש מאת הקב"ה (פסוק יח) 'הראיני נא את כבודך', וכפי שפירש זאת **מרן החתם סופר ע"ה** (תורת משה) בפסוק **והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו**, שמשה רבינו ביקש לדעת ולהבין בדרכי הנהגת הקב"ה את העולם, וכמו שאמרו בגמרא (ברכות ז.) 'מפני מה יש צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו וכו', ועל זה ענהו הקב"ה **וראית את אחורי ופני לא יראו** רק אחר המעשה ניתן לראות מה טוב יצא הימנו, וכפי שנראה ממעשה מגילת אסתר, שכל דבר לקיחת אסתר לבית המלך היא עצמה הייתה הסיבה מעם ה' להצלת כלל ישראל. אך **ופני לפני** וקודם המעשה, **לא יראו** אין באפשרותו של האדם לראות מה טוב יש בו, וכמו בלקיחת אסתר שרק לאחר המעשה הבינו והכירו שהיה הדבר לטובה להצלת כלל ישראל.

שם הוי"ה קודם שם אלקים ולאחריו

בזה יתבאר היטב הסדר בפסוק 'שמע ישראל', ה' אלוקינו ה', שנזכר שם של רחמים לפני שם אלוקים ולאחריו, כי קודם הגזירה מקדים רפואה תחילה, ולאחר הגזירה שוב מתגלה מידת הרחמים ונודע שהכל היה טובה.

ועל פי זה אפשר להוסיף ולרמוז בלשון הפסוק 'כי ה' הוא האלוקים הוא עשנו', כידוע ש'הוא' רמז לשם הוי"ה יתברך (ראה זוהר ח"ג רכג.), נמצא שהקדים שם הוי"ה לאלוקים, וכן לאחריו 'הוא' רמז לשם הוי"ה, כי אחרי מידת הדין חוזרת להתגלות מידת הרחמים ונמתקים הדינים מעל ישראל.

הוי"ה מורה על הנהגה ברחמים, ושם אלקים מורה על הנהגה בדין, ושם הוי"ה סגולה נוראה יש בו להמתיק כל מיני קללות, וכן מצינו תרע"ו אותיות בקללות שבמשנה תורה, וכנגדם מוזכר בפרשה כ"ו פעמים שם הוי"ה כמנין תרע"ו, ובכוח אלו השמות להציל מכל אותם קללות. וזהו הרמז בכתוב (תהלים לד כ) 'רבות רעות צדיק ומקלם יצילנו הוי"ה', 'רעות' היינו תרע"ו אותיות בפרשת הקללות, שנאמרו על ידי 'צדיק' שהוא משה רבינו, 'ומכולם יצילנו הוי"ה' כ"ו פעמים שם הוי"ה מצילים מכל אותם הרעות.

פנימיות הדין היא רחמים

להבין זאת יש להקדים לפרש מה שכתבו המקובלים כי פנימיות הדין היא רחמים ולכן יכולים להמתיק את הדין בשורשו ששם הוא רק רחמים. על פי זה פירש **החתם סופר ע"ה** (דרשות ח"א ר:): את הפסוק (תהלים קג) 'דעו כי הוי"ה הוא אלוקים', שהנהגת הדין המכונה 'אלוקים' גם היא בפנימיותה בבחינת שם הוי"ה הרומו לרחמים, כי פנימיות הדין לטובה ורחמים, וכמבואר בגמרא (ברכות ס:): לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד.

הקדמת הרחמים לדין

אלא שלכאורה היה ראוי לכתוב 'דעו כי אלוקים הוא הוי"ה', ללמדנו שגם מידת הדין היא באמת רחמים, ואילו הכתוב 'כי הוי"ה הוא האלוקים' משמע שמידת הרחמים היא לצורך הדין ח"ו. אלא שלפיכך שינה את סדר הכתוב כדי ללמדנו שרחמי ה' קודמים לרוגז, וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יג:): שאין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם בורא להם רפואה תחילה, כמו שרואים שלא הגדיל המלך את המן עד שהקדים הקב"ה רפואה למכה, ותחילה הציל מרדכי את אחשורוש ממעשה בגתן ותרש ורק אחר כך אירעה גזירת המן.

לאחר הדין מתגלה שהכל היה ברחמים

הרי לנו כי הקב"ה מקדים את מידת הרחמים, בבחינת הקדמת רפואה למכה, ורק אחר כך שורה

מילין יקרין

פרקי ההדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

השראת השכינה בשבת

וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֻט לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁבֻט לְדַרְתָּם בְּרִית עֹלָם. בְּיַמֵּי וַיָּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת הוּא לְעֹלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנְפֹּשׂ (לא טז-יז).

עבודת בני ישראל ביום השבת, להכשיר ליבם ונפשם עד שתהיה הקדושה קבועה בליבם, ועל זה נאמר 'לעשות את השבת לדורותם', ודרשו **בתיקוני הזוהר** (תקון מ"ח פה). 'לדרתם' לשון דירה, לתקן בית דירה לשכינה בתוך הלב, דעביד לון דירה בתרי בתי ליבא. והנה האבות הקדושים הייתה עבודתם להשרות השכינה בקביעות בתחתונים, בבחינת הר שדה ובית, ובשבת זוכים בני ישראל להשראת השלינה בקביעות בליבותם, עד שכל יהודי נקרא ממש 'בית תפילת', וזהו שאומרים במנחה בשבת 'ואני תפילתי' שאנו בבחינת התפילה עצמה.

נשמה יתירה בשבת קודש

בתפילת ערבית של ליל שבת אחר ברכת השכיבנו, תיקנו לומר הפסוקים הקדושים 'ושמרו בני ישראל את השבת וגו', וביום השביעי שבת וינפש'. כדרשת חז"ל (ביצה טז): נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר 'שבת וינפש', כיון ששבת ווי אבדה נפש. כי מלבד הנשמה הטהורה שנמצאת בגוף האדם בימות החול, מוסיפים עליה בשבת קודש עוד נשמה קדושה וגבוהה ביותר, וכדאיתא בזוהר (יתרו פח): שביום שבת נותנים לאדם נשמה עליונה מלאה בכל שלמות מעין העולם הבא.

הזכרת הסתלקות הנשמה בתחילת יום השבת

יש להבין דברי חכמים ורמזיהם, לשם מה נזכר בפסוק רק את הסתלקותה של הנשמה ויותר טוב היה לו הייתה כותבת התורה על בוא הנשמה הקדושה. ועוד קשה מדוע מזכירים זאת בתפילה עם תחילתה של שבת, באם בא לרמוז על הסתלקות

הנשמה היתרה כמאמרם 'וי אבדה נפש', מוטב היה להזכיר זאת בסיומה של שבת שאז היא מסתלקת מקרבנו, ולא עתה ששמחים אנו בבואה.

בכניסת השבת מזכירים לו לאדם לנצל קדושת הנשמה היתירה

פירש הבעל שם טוב הקדוש ע"ה כי מתנה טובה כזאת וכוחות נפש עצומים כאלו, חייב האדם לנצל היטב ולהעריך יקרתם, ולכן תיכף ומיד בכניסת הנשמה היתירה לגוף האדם מזכירים אנו שאין השבת קבועה בקרבו כי אם לזמן קצר, ולמחרת לעת ערב עתידה היא לפרוח ולשוב לשורשה. או אז יראה כל אחד לנצל מתנה טובה זו, להתדבק בה יותר ויותר, ולהוסיף בה אהבה שמחה והתלהבות בשמירת השבת, וחס ושלום לא ילך בטל בעת הימצאות הנשמה היתירה בקרבו, וזה יתן לו כוחות גם אחר כך להמשיך השפעות טובות בקרבו מיום השבת לימי החול.

'וי אבדה נפש' של שבת שעברה

אמנם עדיין צריך להבין מהו 'וי אבדה נפש' לשון עבר, הרי עומדים אנו עתה בכניסת השבת והיה צריך לומר 'וי תאבד נפש' לשון עתיד. אך הביאור הוא שאנו נאנחים ומצטערים על הנשמה יתירה של השבת שעברה, כי בכניסת השבת רואה האדם מעלת הנשמה היתירה, ובכך הוא נזכר מגודל הכאב וההפסד שהיה לו במוצאי שבת שעברה כשנאבדה ממנו הנשמה היתירה.

בכניסת השבת מרגיש חסרונה בימות החול

באופן אחר תירץ הרבי **מקוצק ע"ה** שגודל כח השבת והנשמה היתירה לעורר את האדם לתשובה וחרטה מעומק הלב, וכבוא עת כניסת שבת קודש מתמלא האדם בהרהורי תשובה ויראת שמים, ומתאונן על ימי החול שעברו עליו בביטול תורה ותפילה, אזי הוא צועק במרירות מעומק הלב 'וי אבדה נפש', כלומר אוי לי שאיבדתי את נפשי בששת ימי החול.

הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ע"ה ביאר כדברים האלו

המשך בעמוד הבא

הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, והקשה רבי יששכר דב מבעלזא ע"ה אם כן איך יכול אדם להתגבר על יצרו הגדל יחד איתו שעם גידולו ברוחניות גודל גם יצרו. אלא ודאי אין ההתעלות ברוחניות באה בבת אחת בפתע פתאום, כדי שלא יגבר עליו היצר שלא בהדרגה, וכל התעלותו תרד לטמיון חלילה. אלא, האדם המתעלה עולה רק מקצת בכל פעם, ויחד עמו אכן גדל גם היצר, אבל גם הוא גדל קמעא קמעא, וממילא מתרגל להתגבר עליו. וכשהאדם גדל ברוחניות, אכן גם יצרו גדול כנגד מעלתו, בכל זאת יש לו את הכח יחד עם סייעתא דשמיא, להתגבר על היצר, כי התרגל לעמוד עליו ולנצחו.

בני ישראל לא הצליחו לעמוד כנגד יצר חטא העגל כי עלו שלא בהדרגה

על פי זה ביאר המהרי"ד מהי הסיבה שלא יכלו בני ישראל לעמוד בניסיון העגל, שהרי במצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה ובבת אחת נתהפכו להיות בני עליון כולכם ונכנסו למ"ט שערי קדושה, ויחד עימם גם עלה היצר הרע ולא יכלו לעמוד כנגדו.

ויש להקשות על זה, הלא הקב"ה מסייע לאדם אף אם עולה בבת אחת כמו שראינו על קונה עולמו בשעה אחת, שהיה לו סיוע למרות שנתעלה בבת אחת ואם כן מדוע בחטא העגל לא עזרם ה' יתברך. ויש לומר שאכן הקב"ה עוזרו, אולם ההתחלה צריך שתהיה מהאדם בבחינת מה שאמרו (שבת קד.) 'הבא ליטרה מסייעים אותו', וזה היה חסר להם, לכך לא הצליחו להתגבר על יצר גדול כל כך. וזה ביאר הפסוק 'וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵיכֶם מִהָר חוֹרֵב, שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל הִיטָה הַתְּנַצְלוֹתָם בְּפִיהֶם, מְדוּעַ קָרָה לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁל חֲטָא הָעֵגֶל. תְּשׁוּבָה לְדַבֵּר, 'מהר חורב', מחמת הר חורב שהגיעו בו למדרגה גבוהה כל כך לאחר שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה ולכן אירע להם כדבר הזה.

בדרך משל, לאדם שהוא חולה לגמרי בכל גופו וכתוצאה מכך אינו מרגיש בשום כאב, כי אין לו שום אבר בריא שירגיש את הכאב, אבל אדם בריא מרגיש בכל כאב קטן הפוקד את אחד מאיבריו, וכך גם איש הישראלי, בכל ימות החול הוא חולה בכל איברי נפשו ואינו מרגיש כלל, אבל כשמגיע שבת קודש ונכנס בו נשמה יתירה אז הוא מתחיל קצת להתרפא, ועל ידי זה מרגיש בכאב גודל כובד חולי נפשו.

בשבת נאבד 'וי' של האדם

עוד פירוש נפלא מצינו במאור עינים (מקץ ד"ה שבת) שבשבת אין האדם חסר כלום, ונאבד ה'וי' שהיה לאדם בימות החול, שכיון שבא השבת אבדה הנפש בחינת 'וי', שהוא מורה על כל החסרונות של אדם שעליהם הוא אומר 'וי', ועל ידי השבת נאבד ה'וי' מהנפש, וכמאמרם ז"ל (רש"י בראשית ב ג) 'באת שבת באת מנוחה'.

עליה בְּהַרְרָה - שמירה להשגות הקדושה

וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵיכֶם מִהָר חוֹרֵב (לג ו). כאשר הבא ליצוק מימי הקדושה מבטל עצמו, מסייע בידו הדבר שיוכל לעלות מעלה מעלה בהדרגה, וכך יישאר במדרגתו. ודרך זו יסוד היא בעבודת ה', כמו שרואים דבר זה כמה פעמים בדברי הנועם אלימלך ע"ה, ולדוגמא היא מה שכתב על הפסוק (לעיל כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' וכו' (משפטים ד"ה או יאמר ואלה), שאל לו לאדם הבא לשוב בתשובה לעלות במעלות הצדיקים, אלא יעלה שלב אחר שלב, כדי שחלילה וחס 'לא תגלה ערותך עליו' (לעיל שם), שיתגלה קלונו ויפול מכל מדרגותיו.

כשגדל בהדרגה מתרגל לגבור על יצרו

ומצינו בגמרא (סוכה נב.) 'כל

יבא לאור ע"י מנחם אור לוישינסקי
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לנצח ללא אישור
 מצד צד בשבת ממנו אור לוישינסקי
 מיוצב ונעמוד: שוקי קנר

פרשת כי תשא

קדושת השבת

סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד, רבה הנודע של נאסויד, וזקנו של הרה"ק רבי משה אריה פריינד, שעוד זכינו להכירו ולראותו יושב על כסא ממלכתו ברבנות העיר ירושלים. את הסיפור שמע מפיו רבי חיים יצחק מאליק והוא העלה אותו על הכתב בתוך ספרו 'סיפורים נוראים' שהדפיס בסאטמאר בשנת ת"ש:

בכפר 'מוסיי' שבמחוז מרמורש שבצפון רומניה, היא העיירה הקרויה בפי היהודים 'מאסיעב', התגורר יהודי פשוט בשם "הירשל". אותו הירשל קיבל את כינויו השגור על שם מקום מושבו והיו קורים אותו "הירשל מאסיעבער", לא זו אף זו: הוא גם זכה בפי העם לכינוי "מה יעשה'ניק"; היה זה כמין אנחה יהודית על אדם שהגיע לדיוטה תחתונה אותה מגדירים חז"ל במילים "מה יעשה הבן ולא יחטא".

כי אכן אותו הירשל היה עם הארץ מובהק, לא קרא ולא שנה, ואם בתורת ה' לא הייתה חפצו ובה לא הגה יומם ולילה הרי שגדול היה כוחו עד למאוד בכל הקשור לליצנות ולמילתא דבדיחותא. הירשל זה היה ראש המדברים בכל פעם שהתקבצו ובאו יושבי הקרנות של העיר והוא היה מנעים את זמנם הפנוי בבדיחות והלצות טפלות. מה יעשה איפוא הירשל זה ולא יחטא כהנה וכהנה.

לפיכך רחוק היה מאוד הירשל מעולמה של תורה וחסידות. במשך כל ימות השבוע היה הירשל עובד למחיתו, ואת יתרת זמנו היה מעביר בבטלה ובליצנות. גם ביום שישי היה

עובד עד שעה סמוכה לשבת, כשאת השבת כולה היה מעביר באכילה ושינה, בתואנה כי עליו להשלים את מה שחיסר כל השבוע לאכול ולישון. את סעודות השבת היה עורך כמובן בלי לשורר זמירות או לומר דברי תורה, ותפילות השבת היו נאמרות בחטף, כדי לצאת ידי חובה, ותו לא.

את פרנסתו היה מוצא הירשל מעולמם של בהמות וסוסים. קונה ומוכר היה בהמות גדולות וסוסים משובחים, וכל עגלוני הסביבה היו מכירים אותו היטב. מנהגו היה לנסוע אל יריד הבהמות שהיה מתקיים מעת לעת בעיר טשרנוביץ הידועה, שם היו הכפריים מביאים את בהמותיהם ומציעים אותם למכירה. הירשל היה מכיר את הכפריים ואת סחורתם, ולאחר שבדק היטב את שיני הסוסים ופרסותיהם, היה רוכש כמות גדולה ומביא אותם לעיירתו, שם הייתה לו מכלאה גדולה, בה האביס את הבהמות ופיטמם היטב, ולאחר מכן מכרם ברווח גדול.

היריד היה רגיל להיפתח בשעת צהריים מוקדמת, ואילו הירשל כבר השכים והגיע לעיר בשעה מוקדמת כדי לפטפט עם חבריו ולהעביר את הזמן בדברי שחוק וקלות ראש. עוד הירשל עומד ומתבדח, והנה עומד בסמוך אליו רבה של העיר, הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א, מחבר הספרים הנוודעים 'באר מים חיים' ו'סידורו של שבת'. הירשל לא הבין מה מעשיו של הרבי בכיכר השוק, סמוך ונראה לפתיחת יריד הבהמות, סבור היה כי נפל לפתחו הזדמנות נאותה להתלוצץ על הרבי ועל מעשיו, והוא פונה לרבי בקריאה גדולה: בוקר טוב, רבי! מה מעשיכם כאן? וכי רצונכם לקנות או למכור בהמות?

ולשחרר את האסירים, הוא נפרד מהירשל ולחש לו את ברכתו מקרב לב: יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שתזכה להרגיש את הטעם של שבת קודש!

אחרי שהירשל נפרד מהרבי ומכל כספו, כבר לא היה לו עבור מה להשאיר ביריד הבהמות בטשרנוביץ. הוא ביקש לחזור לביתו במאסיעב, אלא שגם כסף להוצאות הדרך כבר לא היה לו. מחוסר ברירה הוא נאלץ ללוות סכום כסף קטן מאחד מחביריו בטשרנוביץ, והבטיח לו כי בפעם הבאה, כשיבוא שוב ליריד, יפרע לו את ההלוואה.

זוגתו של הירשל לא האמינה למראה עיניה: בעוד שבעלה היה רגיל לשהות ביריד כשבוע ימים ויותר, הנה כאן הוא חוזר לביתו כבר ביומו הראשון של היריד. בתחילה חשבה שהוא הצליח לעשות עיסקה ענקית כבר בתחילת היריד, וכי הבהמות והסוסים שרכש עתידים עוד לעשות את דרכם אל המכלאה, אולם עד מהרה נודעה לה האמת לאמיתה: הירשל תרם את כל כספו לצדקה, לטובת פדיון שבויים, כבקשתו של הרבי בטשרנוביץ, וכעת הוא עני ואביון, חסר כל.

הבינה האשה כי הירשל עשה הפעם את עוד אחת ממהלתותיו המפורסמות, אלא שהפעם הוא לא עשה זאת על חשבונם של אחרים, אלא על חשבונו שלו, והיא החלה לצווח בקולי קולות: מה עשית? איך איבדת את כל רכושנו? מהיכן נחיה וממה נתפרנס מעתה? אלא שהירשל שמע את עלבונו ושתק. הוא הסביר לה במילים קצרות, כי הזדמנה לפניו מצוה גדולה של פדיון שבויים בה חיי האסירים עמדו בסכנה, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

חלפו יום או יומיים והגיע צהרי יום חמישי בשבת. לפתע החל הירשל להרגיש את טעם

הרבי נתן בו מבט נוקב וענה לו ברצינות רבה: שליח מצוה אנכי! עוסק אני בדבר מצוה חשובה של פדיון שבויים שנזדמנה לידי, עלי לשחרר יהודים חפים מפשע שנלכדו תחת ידיו האכזריות של פריץ מרושע התובע מהם סכום כסף גדול שלטענתו הם חייבים לו. משלא היה בידם לשלם לו, השליכם אל בור הכלא, ואם לא ישוחררו משם, סכנה גדולה נשקפת לחייהם. לקחתי על עצמי משימה זו, סיים הרבי ואמר, לאסוף את כל הכסף עבורם ולהוציאם מעבדות לחירות.

רצינותו הרבה של הרבי בדבריו אלו השפיעה כנראה גם על הירשל, והוא חדל מליצנותו. בדחילו ורחימו הוא התכופף אל הרבי ושאלו: לכמה כסף זקוק הרבי עבור מצוה זו של פדיון שבויים? נענה הרבי ואמר: הפריץ תובע מהם סכום של אלף וחמש מאות זהובים, טבין ותקילין עובר לסוחר. עדיין לא התחלתי לאסוף את הכסף למטרה זו, כך שנכון לעכשיו אני צריך את מלוא הסכום הזה.

כיסו של הירשל נחו להם לבטח אלף וחמש מאות זהובים. היה זה סכום עתק שהירשל הביא ליריד כדי לרכוש את הסוסים והבהמות מהכפריים. סכום כסף זה היה כל רכושו של הירשל, ובלעדיו לא הייתה לו כל אפשרות לעסוק במסחר הבהמות. אולם הירשל לא חשב הרבה. מתוך התגברות פנימית עצומה, החליט הירשל שהוא מוסר את כל צרור כספו, כמות שהוא, לידי הרבי. בהחלטה כבירה הוא פתח את ארנקו, שלף צרור עבה של שטרות, ספר שוב ושוב והושיט לרבי את מלוא הסכום הנדרש לפדיון השבויים: אלף וחמש מאות זהובים.

הרבי קיבל לידו את סכום הכסף הגדול והתרגש מאוד. הוא הביט בהירשל והבין את ההקרבה האישית העצומה שהוא עשה בנתינת כל כספו. לפני שהרבי מיהר ללכת אל הפריץ

ונשתגע כליל, אלא שלגודל פליאתם, עם צאת השבת, כתבה האש הגדולה שהייתה דולקת אצל הירשל והוא חזר להתנהג כאחד האדם ממש. שוב ניסה לחזור ולהתפרנס מעסק הבהמות והסוסים, אולם הוא כבר התרחק מחבורת הליצנים וקלי הדעת שעמם היה רגיל להתרועע, שכן גם הם וגם הירשל עצמו הרגישו כי חברותם אינה ראויה יותר.

חלפו ימות השבוע ועם הגיע יום חמישי בשבת שוב החל הירשל להרגיש את קדושת השבת, וכמעשי בשבת הקודמת כך היו מעשיו בשבת זו, עד שיצאה השבת והוא חזר להיות כאחד האדם. כך עברה שבת אחר שבת, עד שנודע הדבר בעירית מאסיעב כי ברכתו של הרבי מטשרנוביץ היא זו שעמדה להירשל לקבל מתנה טובה וגדולה זו של הרגשת קדושת השבת, וכל זאת בזכות המצוה הגדולה שעשה, להיות שותף לדבר מצוה ולזכות לפדות שבוים.

הרגשת קדושת השבת הביאה לימים שינוי מוחלט בתהלוכותיו של הירשל. כמצוה גוררת מצוה הוא החל להקדיש את מירב זמנו ללימוד התורה ולעשיית המצוות, הוא נעשה בעל תשובה גמור והפך להיות חסיד נאמן של הרה"ק מטשרנוביץ שהמשיך להאציל עליו מרוחו הגדולה ולהכניס בו תורה וחסידות.

סיים הרה"ק מנאסויד את סיפורו המופלא ואמר כי הוא עצמו זכה להכיר זקנים שהתגוררו בעיר סיגעט והיו נוסעים לשבתות להסתופף בצל קדשו של רבי הירשל שנהיה לצדיק גמור ולתלמיד חכם מופלג עד שנתעלה להיות רועה נאמן לעדתו, והיה עורך שולחנות טהורים מדי שבת בשבתו, ואומר בהם דברי תורה נפלאים. עד שבסוף ימיו נמנה רבי הירשל לעלות ולהראות בארץ ישראל, ושם מנוחתו כבוד.

קדושת השבת. ברכתו של הרבי התקיימה בו, וכבר ביום חמישי, החלה קדושת השבת לפעם בו. היות ואדם פשוט היה הירשל ומעולם לא התנסה בכגון דא, לא ידע הירשל כיצד להכיל את ההרגשה המופלאה שנכנסה בקרבו מבלי הכנה והסתגלות מוקדמת. הוא לא היה מסוגל לעצור בעצמו והחל לזמר בקולי קולות ולרקד על כך ששבת קודש עתידה לבוא.

מרגע לרגע ומשעה לשעה התעצמה אצלו אש הלהבה של קדושת השבת הבאה עליו לטובה ולברכה, מבלי יכולת לעשות דבר או חצי דבר בעניינים גשמיים. הוא חזר ואמר לזוגתו שוב ושוב: האם תדעי להעריך מה מגיע אלינו מחר? והיא, ככעס וברוגז, משיבה נמרצות לעומתו: מחר הוא יום שישי בו עלי להכין את צרכי השבת, ואילו בתינו ריק מאין כל. בזבזת את כל רכושנו, וכעת אין בידי ממון כדי לקנות מאכלי שבת.

לקראת ערב הלך הירשל להתפלל מנחה וערבית בבית הכנסת, אלא ששם הוא התפלל בהתלהבות גדולה, ובמשך כל זמן התפילה, ואף בהפסקה באמצע, היה שר ומרקד אודות השבת העתידה לבוא. שאר מתפללי בית הכנסת לא ידעו את נפשם מול תופעה משונה שכזאת: הירשל שהיה קל דעת הפך את עורו והנה הוא משתוקק ונכסף לקבל על עצמו קדושת שבת.

במשך כל ליל שישי היה הירשל מסתובב אנה ואנה כשכולו אש להבה מנועם קדושת השבת, וכך גם במשך יום ערב שבת, עד שעם כניסת השבת ממש לא יכול היה הירשל להחזיק את עצמו וכמעט שכלתה נפשו מרוב הדביקות בקב"ה מקדש השבת.

בני ביתו של הירשל שלא הורגלו לכך וכיוצא בזה לא ידעו את נפשם מרוב צער, וגם הם כאחרים סברו כי ראש משפחתם יצא מדעתו

אם ניתנה רשות לפרש את הטעם שבשל כך זכה ר' הירשל לחזור בתשובה שלמה ולהתעלות במעלותיו על ידי שזכה להיות חלק ממצות פדיון שבויים, היה מקום לומר בזה על פי מה שביאר רבינו האביר יעקב זיע"א בספרו 'מחשוף הלבן' על הפסוק (דברים כא י): 'כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִי', ופירש שהכוונה היא למלחמה שעל האדם לצאת כנגד יצרו הרע המתגבר עליו בכל יום ומבקש להחטיאו, ובא הכתוב ללמדנו שאין לו לאדם להתיירא מהיצר הרע, אלא שדווקא על ידי שיילחם ביצר הרע יוכל להציל ולהוציא את השבויים מידו, והשבויים הלא המה ניצוצות הקדושה ששבתה הסטרא אחרא מצד הקדושה, ועל ידי המעשים טובים שהאדם עושה הרי הוא פודה ומוציא את השבויים, הניצוצות הקדושים, ומחזירם למקומות הקדושים.

זכה רבי הירשל שעל ידי מצוה זו של פדיון שבויים, במידה כנגד מידה, תצא נשמתו שהייתה כבושה אצל כוחות הסטרא אחרא, ועל ידי שזכה להוציא את השבויים ממאסרם הרי שבכך גם יצאו גם הניצוצות הקדושים ממאסרם וחזרו לדרך הישר.

על הפסוק (שמות לא יד): 'וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַשְּׁבֵת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם' מפרש רבינו האביר יעקב זיע"א בספרו 'גנזי המלך' (תיקון השכינה, אות נד) כי התורה באה ללמדנו שקדושת השבת מצויה ונכנסת בתוך האדם ממש, שהרי כבר למדנו רבינו האריז"ל שאדם מקבל בשבת קודש תוספת מיוחדת של נפש רוח ונשמה, כך בליל שבת מצד הלילה וכך גם ביום השבת, מצד היום, ונמצא שבשבת קודש מתקדשים הגופים והנשמות ממש.

יש על האדם להכין את עצמו בקדושה ובטהרה, בתורה ובמצוות, כדי שיוכל אכן לקבל אל תוך גופו ונשמתו את קדושת השבת, ולזה רמז הכתוב במה שאמר (ישעיה נח ג): 'וְקָרָאתָ לְשֵׁבֶת עֲנָג לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד', 'ענג' ראשי תיבות: עליית נשמות גופות, שעל ידי שאדם קורא אל השבת ומתכוון לה כראוי, הרי הוא זוכה לקבל את תוספת הנפש רוח ונשמה, גם בלילה וגם ביום, ועל ידי זה הקדושה נמצאת בתוכו. ויש להסמיק לזה פנינה נאה שהביא הרה"ק הייטב לב זיע"א בספרו (פרשת ויקהל) על נוסח הפייט 'ברוך אל עליון' בסדר זמירות של יום השבת: 'קוֹדֶשׁ הַיָּמִים לָכֶם שְׁבֵת הַמְּלָכָה. אֶל תּוֹךְ בְּתִיכֶם לְהַגִּיחַ בְּרַכְּהָ, שֶׁלְכַאוּרָה הִיא דִי לּוֹמֵר 'אל בתיכם' ומהו 'אל תוך בתיכם'. אלא שעל ידי שהאדם מקדש את השבת, הוא מכניס את הקדושה אל 'תוך' פנימיות ביתו, כלומר, אל תוך גופו ונפשו.

ואלו דברי קדשו של הרה"ק השפת אמת זיע"א (תרמ"ח): **קודש היא לכם - שהקדושה נמצאת בנפשות בני ישראל בעצמם**, כמו שאמרו חז"ל בשבת קודש אין צריך תפילין שהם עצמם אות. והוא בכח הנשמה יתירה השרויה בשבת קודש בנפשות בני ישראל. והאמת כמו שהאדם מטהר עצמו ומעביר החלודה ולכלוך עונות מנפשו. כמו כן מתגלה לו הקדושה הבאה מלמעלה בלי חציצות והפסקות. ולכן צריכין לטהר קודם ערב שבת ולהחליף המלבושים כמו שאמרו ז"ל וכבדתו בכסות נקיה... ובאמת צריך כל איש ישראל להאמין כי נמצא בו הקדושה בשבת קודש. הן רב הן מעט. כי קדש הוא לכם קאי אפילו למי שאינו מרגיש הקדושה. כי המרגיש יודע בעצמו. והתורה מעידה קודש היא לכם לכל איש ישראל. וכפי רוב האמונה שאדם מאמין בקדושת שבת ששורה בו. כך מתגלה לו שיוכל להרגיש הקדושה גם כן.

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של רבי אלימלך מליזנסק - בעל 'נועם אלימלך'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך